

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenötödik évfolyam.

IV. füzet.

Április 1876.

Előfizetési díj egy évre : azok számára kik az „Országos Erdészeti-Egyesületnek” nem tagjai 8 frt; tagok számára az évi 5 frt alaptávi kamat, vagy évdíj beküldése mellett csak 3 frt.

*Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, a várban, Disz-tér 12. sz. a. I. em.
A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.*

Czélszerű-e a többes pengéjű keretfűrészek rendszere s azoknak egy főgép által való hajtása ?

Az erdőgazdaság és erdőipar terén alig fordult elő oly kérdés, melyet lapunk hasábjain ne tárgyaltunk volna, minél-fogva szívesen nyitottunk tért a fűrészművek rendszerét tárgyazó alábbi közleménynek is. Szaktársaink közül kevesen vannak azon helyzetben, hogy alapos géptani képzettség mellett a fűrészművek gyakorlati kezelésével közvetlenül foglalkozhatnának; azok pedig, a kik hivatva lennének e tárgyban illetékes szavukat hallatni, tudásuk mécsét, a selmeczi véka alá rejtik.

A fűrészművek mai rendszerének fejlesztéséhez az erdészek vajmi kevéssel járultak; az erdőbirtokos, az erdész, a fekereskedő, az iparos, rendszeren csak általánosságban adtak a fűrészek által végeztetni kívánt munka mennyisége és minősége

tekintetében óhajtásuknak kifejezést, a technikus, a gépgyáros, megrendelések alkalmával itt-ott ezen kívánatokat tekintetbe vevén, a régi primitív rendszerű fűrészt mai állapotába hozták, de mindig csak az eredeti szerkezet irányát követve, úgy szólván csak a régi utat egyengették, javították, s nem tették megfontolás tárgyává, hogy vajjon a régi megszokott ut, a célhoz legbiztosabban vezet-e, és hogy nem lehetne a hagyományos szerkezet kötelékeiből kibontakozva, a réginél rövidebb, könnyebb és olcsóbb utat törni!

Magyarországon a fűrészművek igen nagy fontossággal bírnak; hazánk erdős vidékei fölös fatermésének egy részét csak kivitel útján lehet értékesíteni. A költséges szállítást külföldre azonban csak a félgyártmány, a fűrészáru képes, ámbár a mai alacsony árak mellett igen nehezen elviselni. Minden körülmények között kívánatos, a rossz viszonyok között pedig a faüzletre nézve létfeltétel, hogy a félgyártmányok előállítására szolgáló fűrészek minél kevesebbe kerüljenek, lehető legtöbbet, és minél olcsóbban dolgozzanak; mert rossz viszonyok között a fűrészüzlet alig nyújt egyéb nyereséget, mint azt, a mi a termelési költségekben megtakarítatik.

Maderspach Viktor ur saját fűrészművének munkáját több éven át közvetlenül észlelvén, azon meggyőződésre jutott, hogy a fűrészműveknek általánosan divó rendszere, a jogosult követelményeknek meg nem felel, s hosszabb tanulmányozás után azon rendszert alkalmazá, melynek leírását Maderspach ur tollából ime közöljük.

W.

A 17-ik évszázad második fele óta, midőn a németalföldi hajóépítők legelőször, a fa feldolgozásánál a kézerőt gépekkel cserélték fel, a különféle fűrészek szerkezetén sok javítás történt, de máig mégis mindig az eredeti fokon áll a keret-

fűrész, mely szerkezeténél fogva örökké oly tökéletlen fog maradni, hogy tényleges munkája legjobb esetben alig teszi 50⁰/₀-át a reá fordított erőnek. Nem hiszem, hogy a fűrészgépek javításánál, azon három tényező közreműködött volna, melynek összhangzó tevékenysége csak oly fűrészgépet állíthat elő, mely céljainak minden irányban megfelel, t. i. a gépész, hogy a fűrész egyszerű legyen és erő kiméltessék; az erdőbirtokos, hogy a faanyag ne pazaroltassék; az üzlet embere, hogy a fűrész olcsó legyen és oly árut állítson elő, melyet a kereskedés kíván.

A jelenleg használatban lévő háromféle fűrésznek, mely géperővel hajtatik, t. i. a keretfűrésznek, a körfűrész, és a szalagfűrésznek, lényeges hátrányai vannak, és ezek egyike sem felel meg annak, a mit méltányosan egy jó géptől várni kell.

A régi, fából alkotott egypengéjű keretfűrész, jogosan helyettesítettett a vasból készült több pengés keret által. A többes pengéjű keretek számos modificatiói közül kettőt fogok közelebből megvizsgálni, melyek külön szempontból tekintve, véleményem szerint még a leghasználhatóbbak. Az egyik a Magyarhonban gyakran található Topham-féle keret, a másik egy angol gép Ransom-tól, mely, a mennyire ítélfhettem, a bécsi kiállításon látottak közt a czélnak leginkább felel meg. A Topham-fűrész tartós, szolid, türhető eredménnyel dolgozik, és kevésbbé gyakorolt munkások által is kezelhető. A fűrészpengék erősek, a tönk nagy erővel nyomatik le úgy, hogy a fűrész a pengéknek hanyag igazítása mellett is még vág.

Ezen előnyök magyarázzák, hogy nálunk a Topham-féle keret gyakran használtatik, s mert a Ruston és Natland-féle keretek még nehézkesebbek.

A Topham-fűrész különben nem olcsó, csak olyan helyeken állítható fel, a hol a hajtóerő a fűrész alá esik; sok erőt és faanyagot emészt (vastag fűrészpengéi miatt), alapozása drága.

A Ransom-féle fűrésznél az egész szerkezet oly könnyű, hogy csak eszes és gondos kezelés mellett használható, vékony fűrészpengékkel vág, akár hol fölállítható, kevés erőt emészt, de drága.

Mind a két szerkezetnek közös hibája, a magas ár, a költséges kezelés, főképen pedig, hogy a felvágásnál a tönköket kétszer kell a fűrészben átbocsátani, hogy lehetőleg egyforma szélességű deszka termeltessék, a mi az előállítási költséget tetemesen emeli; vagy ha az egész tönk kerekállapotban vágatik, akkor egyrészt nagyon széles, és másrészt nagyon különböző méretű deszka állítatik elő.

Több ízben tett kísérletek és számítások folytán azon eredmény mutatkozott, hogy egy 18"-es keretnél, mely 12 lappal vág, a fogyasztott erő, föltéve, hogy gép és fűrészpengék jó állapotban vannak, felszáraz lúczyenyőfánál, a Topham-fűrész 9.5 lóerőt, a Ransom-fűrész 7.6 lóerőt igényel.

Már a felületes számítás is mutatja, hogy a keretfűrészeknél, (nem tekintve a farostok szelését) a főerő a csapsúrlódás által vész el. Mentől könnyebb a keret, annál vékonyabb átmérőt lehet a főorsónak adni. A keret csak azon esetben lehet könnyű, ha a pengék munkájokat lehető legnagyobb pontossággal végezik, a mi csak vékony pengéknél érhető el; nem azért, mintha egy vastagabb penge magában véve nehezebben vágna, hanem azért, mert a vastag pengék, ha jól és feszesen be vannak ékelve, hanyag előkészítésnél is még vágnak, a vékony pengék pedig nem. Hogy a lapok jól működnek-e, annak egyik főjele az, ha a felmenő fűrész a tönköt csak kis mértékben emeli.

A legtökéletesebb szerkezet tehát majd semmi lenyomó súlyt sem igényelne, a tökéletlen ellenben annál nagyobbbat.

A Topham-fűrésznél a hathatós tönkleszorító feladata a hiányos kezelést pótolni, minek folytán a keretnek is nagy

erőt és súlyt kell adni, hogy a szükséges erőfeszítésnek ellentállhasson, és ennek következtén az orsó is nagy átmérővel kell hogy birjon; ellenben a Ransom-féle fűrésznél a lenyomó súly csekély, a keret könnyű és az orsó vékony.

Egyik főfeladat a fűrészpengék helyes használata is.

Magyarországi munkások nem hiszem, hogy képesek azon ügyességgel és kitartó gonddal a fűrészpengéket előkészíteni, melyet kívánni kell, én legalább sehol sem láttam, hogy ez történik.

Tapasztalataim szerint a legvastagabb tönköt lehet még 3 mm. vastag pengékkel vágni, a nélkül, hogy a tönk eltolása nagyon lassuljon, a 18—20" vastag tönköt 2 mm., vékonyabb tönköt $1\frac{3}{4}$ mm. vastag pengékkel vágatom.

A pengék előkészítése következőkép történik: ha a fogak már nagyon rövidek, ujak vágatnak; e célra egy karintiai kézi sajtót használok, mely olcsó, és pontosan vág. Ezután a penge a Schmirgel-korongon élesítettik; ha ez megtörtént, két egyenes vonasz közé szorittatik, és a fogak felosztatnak. Mértékül a felosztásnál egy félholdalaku vas szolgál. Ezután a reszelő lapjával a fogak egyforma hosszúságra egyenlítettnek, a mi igen fontos, mert ha egy fog hosszabb, a felette lévők nem vághatnak, a hosszabb fog pedig hamar eltömpül. Daczára minden segédszerszámnak mégis sok függ a munkás ügyességétől, figyelmétől és szemmértékétől, hogy a penge lehető tökéletesen előkészítettessék.

Vékony pengéknél a fogvágás, élesítés és felosztás könnyebben megy, mint a vastagoknál, ezenkívül azon előnyük is van, hogy az élesítésnél a Schmirgel-korongon a vékony penge foga, mert hirtelen kihül, annyira megkeményedik, hogy annak hegyét a legjobb reszelő sem fogja, a vastagé ellenben már lassabban hül ki, idővel még meg is lágyul. Vékony pengéknél a fűrésztonköket szorgalmasan le kell tisztítani, hogy homok,

kövecskék ne legyenek rajta, holott a vastag pengéknél ezen elővigyázatot nem láttam gyakorolni, a mennyiben a tompa vastag pengék úgy a hogy a fán átkényszerítettnek.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy a Ransom-fűrészszel, úgy a mint a gyárból kijő, nedves vagy fagyos fát nem, hanem csak egészen száraz fát lehet vágni. Ezen bajon segíthetni azáltal, hogy a sima tönkmozdító henger éles szegekkel látatják el. A kis Ransom-féle kereteknél a tolórudak nagyon rövidek, mi az erővesztességet ok nélkül nagyítja.

Általánosan tudva van, hogy minden munka olcsóbb, ha az szakmányba végeztetik; daczára ennek, mégis ritkán található a szakmányban való fűrészelés. — Tapasztalásom szerint egy köbláb kész deszka, vagy egyéb fűrészanyag előállítása 8-tól 12 krajczárig változik ott, hol a fűrészelés havidijasok vagy napszámosok által történik. Az összes munkabér a szerint is változik, hogy könnyü-e a nyersfát a fűrészekhez, a kész deszkát pedig onnan ismét elvinni, és hogy miféle deszka készítettik.

A Ransom-féle fűrészeknél, ha a vágás szakmányban történik, egy köbláb kész anyagért főkép $\frac{2}{4}$ egész $\frac{8}{4}$ '' vastagságú deszkáért a rakhelyre való kihordással együtt fizettetik $6\frac{1}{2}$ kr. Ezen bérért a fűrészkes köteles a nyersfát előkészíteni, a fűrészhez vinni, felvágni, szegélyezni, a gőzgépet kezelni és a deszkát a fűrészből kivinni; köteles továbbá olajat, reszelőt sat. fizetni, s az oly apró javításokat megtenni, melyek egy kovácműhelyen eszközölhetők. A Ransom-féle kereten 14—18'' tönkökből havonként 8000, 9—12''-ból 4000 köbláb kész anyag készül, és e mellett a fűrészkes naponként 2—3 frtot keres.

Ha a több pengés keretek (Bundgatter) munkájának vég-eredményét tekintjük, azt találjuk, hogy az különös figyelem mellett tűrhető, és hogy azok vékony fából, vékony és sokféle szélességű deszkának vágására czélszerűek; de más szerkezetű

fűrészszel jobb eredmény és könnyebben érhető el. Ezen más szerkezetű fűrész véleményem szerint a javított velencei fűrész.

Ezen fűrész, melynek szerkezete fölötté egyszerű, olcsón felállítható, s a mennyiben a rendelkezésre álló fa megengedi, egyforma szélességű deszkát, és igen olcsón vág.

A keret aczélból, a szekér kevés vasrészekkel fából van. A hajtóerő vagy víz, vagy gőz. Egy ilyen keret egy — egész — három pengével ellátva, és $3\frac{1}{2}$ lóerővel dolgozva, képes havonként 3000 köbláb kész deszkát metszeni 3—4 kr munkabér mellett. Erő valamivel több kell, mint egy Ransom-keretnél, de felállítása és fenntartása könnyebb és olcsóbb, a munkabér csekély, a faapadás nem nagyobb, mint más jó szerkezetnél, és a mi döntő, könnyen oly méretű deszkát vág, mint a melyet a kereskedés kíván. Ez utóbbi körülményre a fűrészépítők kellő figyelmet nem fordítottak, noha ez fölötté lényeges; a fűrészelők ugyan érezték a hiányt, de nem tudtak segíteni, és oly fűrészgépeket fogadtak el, a melyent a technikus jónak látott építeni. A legtöbb esetben nagy hátrány az is, hogy a fűrészek romlási esetekben nehezen javíthatók, mert többnyire a történt kár csak egy jobban felszerelt gépgyárban állítható helyre, mely gyakran a fűrésztől távol fekszik.

Feltéve, hogy egy fűrészgyárban évenként 280.000 köbl. fűrészanyag készül, az ilyen gyár, ha abban Topham, Ransom, vagy javított velencei keretek alkalmaztatnak, és gőzerő használtatik, legegyszerűbben és olcsóbban, de a czélnek megfelelőleg építve, a következő költségbe kerül:

Topham;	Ransom;	javitott velencei;
18" keret alapozással trans-	18" keret alapozással trans-	keretek alapozással à
missióval együtt à 4200 frt:	missióval együtt à 4000 frt:	700 frt:
4 keret 16800 „	3 keret 12000 „	8 keret 5600 frt,
épület 5000 „	épület 5000 „	épület 5000 „
50 lóerőre gép a	30 lóerőre gép	34 lóerőre gép
katlanokkal . . 18000 „	a katlanokkal . 14000 „	a katlanokkal . 11500 „
2 körfűrész . . . 1200 „	2 körfűrész . . . 1200 „	2 körfűrész . . . 8800 „
összesen . 41000 frt,	összesen . 32200 frt.	összesen . 22900 frt.

Ezek szerint a gyár kerülne :

Topham-keretekkel 41000 frtba ;

Ransom „ 32200 „

velencei „ 22900 „

A költségkülönbség főképen a keretekben s a hajtógépben fekszik. A Topham-fűrész legdrágább, olcsóbb a Ransom-féle, de legolcsóbb a javított velencei, melynek alapozása csekélység.

Eddig szokás volt az összes keretek számára, egy főgépet felállítani, mely drága és erőt emésztő transmissiókkal vitte az erőt a fűrészkeretekre át. Ezen rendszert elvetendőnek, s e helyett czélszerűnek tartom, minden keretnek külön gépet adni ; az összes gépeket pedig egy vagy több katlanból gőzzel ellátni. Ha ez által némi gőz el is vész, ez számba nem veendő, mert a tüzelő anyag, ha lépcsőrost használtatik, a fahulladékból bőven kerül, és a szerkezet sokkal olcsóbb lesz. A ki egy közös gép által hajtott fűrészről kezelt, jól tudja, milyen hátrányos ez, mert a szükséges erő és sebesség nem csak minden tönknél, hanem ugyanazon tönknél is változik, és minthogy ez közös gépnél el nem érhető, az összes fűrészek átlagban véve lassabban járnak mint a mint kellene, a mi a termelés mennyiségét apasztja. Ha minden fűrésznek külön gép adatik, ennek szerkezete felette egyszerű lesz, és könnyen jó karban tartható. Ezen rendszer czélszerűsége már az által is bizonyítva van, hogy a vaskohászat, hol a gépész és kohász közreműködik, ezen elvet már rég követi, minden henger, minden olló sat. külön gép által hajtatik.

Ezen módot követve a javított velencei fűrésznél, a szükséges hajtóerő megszerzése 11500 frtra apadt. A deszkák szegélyezésére és lécvágásra az olcsóbb kettős körfűrész használom, miáltal a 300 frttal kevesebb költség meg van magyarázva. Azon ellenvetés, hogy 8 keret mindenestre több területet foglal el, mint három, nem lényeges, mert egy fűrész-

gyárban ritkán lesz valaki térszűkében, ellenben az az előny van, hogy a nyersfa és fűrészanyag nincs annyira összehalmozva.

Ezek után azt hiszem, hogy indokolt azon vélemény, hogy a gépészek nem követték a helyes utat, a midőn a fűrészeket oda fejlesztették a hol ma vannak.

A körfűrész természeténél fogva, czélszerűen csak is szűk körben használható.

Ha működését figyelemmel kísérjük, látjuk, hogy miután a körben álló fogak mindegyike a szomszéd fog hegyén át képzelt egyenes vonal alatt áll, gyakran csak egy fog vághat, és pedig csak az, mely a fűrészelenő fát közel derékszögben találja, mi csak akkor történik, ha a fa nem vastagabb mint a fogak távolsága egymástól. Ha vastag fát akarunk körfűrészszel metszeni, akkor ezt nagy erővel kell a laphoz nyomni, hogy a fogak magukat a fába ugyszólván befurhassák, ez pedig felette nagy erőt emészt. Továbbá a körfűrészlapok sohasem maradnak egyenesek, hanem megmelegülnek és a legkisebb oldálnyomás következtében kidomborodnak és oldalsurlódást okoznak, a mi azáltal enyhítettetik, hogy az ugyis vastag lapnak fogai erősen szétterpesztetnek. Mindezekből következik, hogy a körfűrész előnnyel csakis deszkaszegélyezésre és lécvágásra alkalmas. Daczára ezeknek Exner és Marchet „Holzhandel der Ostseeländer“ nevezetű érdekes munkájokban a körfűrész alkalmazását a tönkők szegélyezésére ajánlják, a rigai fűrészeket hozván fel például. De a felhozott példa épen bizonyítja, hogy ott az erő vesztegettetik, mert a leirt Armitstead gyárban 10 keretfűrész, 5 körfűrész, 3 gyalugép, összesen 345 lóerejű három géppel hajtatik.

Ha a veszteségekre sat. 70 lóerőt, 3 gyalugépre 30 lóerőt leszámítok, marad még 245 lóerő, melyből, ha egy keretre 17 lóerőt számítok, összesen 170 lóerő, marad 5 körfűrészre 75 lóerő, tehát egyre 15.

Nem jobban dolgozik a Pichlan-féle fűrész. Egyáltalában azon országokban, melyeket a fennemlitett írók leírnak, a fűrészelés nagyon gyarló, és a nagyhirű balti és svéd fakereskedés igen szomorú képet mutat. Egy pár fakereskedő meggazdagodik, az erdőket pedig tönkre teszik.

A szalagfűrész theoriában a célúnak még legjobban megfelel. Ennél nem szükséges a nehéz keretet emelni, mely csak fél utjában vág; nem szükséges a fát nagy erővel a laphoz szorítani és sok faanyagot áldozni, mint a körfűrésznél, de máig még nem sikerült vele vágni, mert a mostani szalagfűrész nem vág, hanem csak dörzsöl (Raspeln). A bécsi kiállításon számos körfűrész volt kiállítva, de ténylegesen végzett munkájuk semmi arányban sem állott azon munkához, melyet egy ilyen fűrész a theoria szerint végezhet. Ennek oka csak az lehet, hogy abban egy lényeges hiba rejlik. Ezen hiányt úgy hiszem feltaláltam, és meggyőződésem szerint a többi nehézségek, melyek a szalagfűrész alkalmazásával eddig mutatkoztak, elenyészni fognak, mihelyt a lap nem dörzsöl, hanem vág.

A könnyű kezelés, csekély hajtóerő, olcsóság és roppant termelőképesség; jövőben a fafeldolgozásnál, hol az nagy mennyiségben történik, a szalagfűrésznek biztosítja az elsőséget; hol pedig a fa kisebb mennyiségben metszetik, ott az egyszerű velencei fűrész lesz a legcélszerűbb.

Maderspach Viktor.

Tanulmányok az erdők légtüneti hatásai felől Franciaországban.

(J. Clavé ismertetéséből.)

A lefolyt 1875. év rendhagyó légtüneti sajátságai, melyeknek némely vészes eseményei, fővárosunktól kezdve, hazánk több vidékeit súlyosan látogatták, s hasonlólag más országokban

is itt-ott dűlva, általánosságban egész Közép-Európán át valának érezhetők, újabb s hathatós alkalmul szolgáltak a közfigyelmet a physikai tudomány ezen iránya felé fordítani, mely az égalj- és légtűnnettannak részint törvényeit fürkészi, részint ezeknek rendes vagy rendhagyó jeleneteit vidékenként kiveti, okait és normális vagy zavaró hatóit elemezni, kideríteni, megállapítani igyekszik.

Nincs közelebb érdekelt szak e vizsgálat tárgyában, mint az erdészet, s régóta az irtások s befásítások gyakorlati tusáiba elegyedik a tudományos elvharcz, van-e és mennyi befolyása az erdőségnak az égalji viszonyokra? Az „Erdészeti Lapok“ hasábjain sem hiányzik az idevágó kérdések koronkénti feltűnédezése, újabb időben a selmeczi akadémia buzgó erdészstanárai külföldi utijelentéseikben érdekes adatokat közöltek, nevezetesen a Bajorországban e külön célra felállított kísérleti észleldékre nézve, melyek létrejöttük rövid ideje óta már jeles eredményeket felmutathattak, úgy hogy méltán utánczásra buzdithatnának.

Franciaország némely vidékein hasonlólag becses észleletek gyűjtettek, melyekből egy kis böngészet talán egynehány adatot nyújthat az ügybarátnak összehasonlítás vagy megvitatás céljára.

Mellőzve a légtűnnettan fejtegetéseit eső, széláramlatok, légsúly, hőmérsék keletkezése változásai, iránytadó tényezői felől az egyenlítő és gönczölsark között, tekintsük mindjárt magukat e tényeket szemben a felvetett kérdéssel: mily viszszaahatási viszonyban áll velük az erdőség?

Mai napig vitás az állítás: mellette is, ellene is kardoskodnak; némelyek, kik merőben nem épen tagadják, legalább meg nem egyeznek a módra nézve, milyenben juttassék szerep e befolyásnál az erdőnek. Nem lehet ezen szerfelett csudál-

kozni, ha tekintetbe vesszük az odaműködő tényezők sokféleségét, s a hatás körülményeinek változatos bonyodalmát, melyek néha álcázva, néha ellentmondóan fordulnak elő. Igyekezni kell tehát „bene distinguere“, s lehetõn elkülönítve elemezni.

Midõn kérjük: mily uton-módon legyen képes az erdõ valamely hivatást gyakorolni a légkör jeleneteire? következõket találjuk: chemiai, physikai, physiologiai és mechanikai hatások által.

Chemiai hatás ama vegybontásnak mûködése, mely szerint a fák a szénsavból a szenet elsajátítják, s az élenyt a levegõbe bocsátják.

Physikai hatást gyakorol a növényzeti hulladék hygroskopi tulajdonsága a föld felületén, a kigözülgés megrekesztése beárnyékolás által, a légáramlatok feltartóztatása. Physiologiai tünetény fáknak lélése, mely a gyökerek által a földbõl meritett viznek egy részét a levegõnek adja vissza, végül: mechanikai hatása van a gyökérzetnek, részint, hogy a talajt lekõti, részint, hogy az esõviz beszívárgásának réseket készít. E hatások ismereteseek, de szemügyre veendõ mindegyiknek mûködési módja, és az abból levezethetõ következtetések.

Az elsõ helyen említettre nézve kínálkozik az eszmejárás, hogy a faanyagának képzõdése, minthogy az mintegy tárházba gyûjti a hõt, míg ezt mint tüzelõ ismét kibocsátja, a légmérsék leszállításával összefügg. Az észlelet ugyanis igazolja e tényt mindenütt, még a forró égõv alatt is, hol hajdan már Bous-singault erdõs és kopár vidékek közt hason körülmények alatt néha 2 fok különbséget talált. Nancy környékén Mathieu 1866. óta összehasonlító észleleteket folytatott erdõs és fátalan helyiségek hõmérséke felõl, egyik állomását a várostól 8 kilométerre az erdõ közepén telepíté, másikat ugyanez erdõ szélén, harmadikát 16 kilom. távolban teljesen nyílt vidéken, mely nem ugyan végkép fátalan, de kiválóan szántóföldes.

Mindegyik állomáson alkalmazott egy esőmérőt, egy hőmérőt s egy páramérőt a kigőzölgésre nézve. A közel tíz éven át tett észleletek mindig ismétlődő azonos eredményekre vezettek, melyek szerint a közép hőmérsék erdőben mindig alacsonyabb mint szabad vidéken, a különbség csekélyebb télen mint nyáron, a végletekben a maximumok alacsonyabbak, a minimumok magasabbak. A melegedés és hűlés változásai lassabban haladnak, a nappal és éjjel ellentétei jobban ki vannak egyenlítve, így nagyban hasonlóan napról-napra, évszakra-évszakra. Rögtöni kitérések forróság- vagy hidegben, ha gyorsan mulnak, nem vergődnek érezhetőségig az erdőben. Ha tehát egyrészt az erdő a vidék hőmérsékét alantabb tartja, másrészt a végleteket kiegyenliti, s a vészthozó rögtöni légüteteket távol tartja.

Már maga a csekélyebb hőfok elegendő lenne arra, hogy erdős területen több eső hulljon, mint fálatanon. Mathieu észleldéi ezt igazolják, s az erdő javára 6⁰/₁₀ többletet mutatnak. Ebből az esővízből ugyan a felszint befedő erdei növényzet körülbelül $\frac{1}{10}$ -részt elfog s visszatart, de minthogy zárt állab alatt a kigőzölgés ötszörte csekélyebb, mint nyílt szabadban, az erdőtalaj még friss nyirkosságot tartalmazhat, midőn szántóföldek teljesen kiaszottak.

Mathieu adatainak ellenőrzése végett Fautrat módosította eljárását, hogy az állomások egymástól távolságából származható tévedés kiküszöböltessék. Azért észleleti készülékeit egy erdőközepett fekvő falutelepen lehető közel egymáshoz állította fel. Egyik esőmérőt egy erdőosztag felett 7 méter magasságban alkalmazott, egy másikat egyenlő magasságban a rónán, csak 200 méter légtávolban az elsőtől.

Nyolcz havi észleleti időszak alatt az elsőbe 300 mm. esővíz hullott, a másikba 275 mm., tehát 25 mm. vagy 8⁰/₁₀ az erdő javára. A psychrometer a lég telítését az erdő felett

jelzé 63, azonkívül 61 fokkal. A különbözet annál felülőbb, ha szemmel tartjuk az állomások majdnem közvetlen szomszédságát, úgy, hogy még sokkal kirívóbbnak kellend lennie oly távolban, hol az erdőtest helybeli hatása elenyész.

Ezt vette célba Cantégril, a carcassonne-i erdők felügyelője, s azért megyéje különféle helyiségein esőmérőket állított fel, melyek bebizonyíták, hogy erdővidéken bővebb és gyakoriabb az esőzés, mint haraszt nélküli táj felett, hol az eső ritkábban és inkább rögtöni zápor alakban hull villámfergeteg folytán. Ez könnyen magyarázható, mert a szabad földfelület gyorsan melegszik, viszont hevíti a körléget, mely kitágulva felfelé emelkedik, magába vevén párákat condensatio nélkül. E párák csak akkor sűrűnek esővé, ha ama légrétegek ellenkező széláramlatba ütköznek, mely azokat összenyomja s különböző hőfok mellett vizüket mintegy kifacsarja.

Erdőtájon ellenben a körlég nem hevül oly mértékben, páratartalma természetes módon sűrűdik a légkör megzavarása nélkül. A Jura hegyláncz főiránya által különösen alkalmas e jelenség illustratiójára. Nyugati lejtjén kevés az eső, mert a nyugati széllel feléje hajtott párák az ellenkező lejtén levő erdőségek által esőként lecsapatnak.

E szerint különösen melegebb természetű országokban az erdőfelületek fentartása, illetőleg újbólítása fontossággal bír.

A chemiai hatáshoz tartozik még azon tulajdonság, hogy némely fanemek üdítőn s tisztítólag hatnak a levegőre gázok eltávolítása által, — mely körülményen alapszik a faültetés városokban és temetőkön.

A physikai hatások vizsgálása szintén jelentékeny különbségekre vezet. Fautrat észleldéin erdőben 300 mm., sík szabadban 275 mm. eső esett. Az erdei haraszt az esővíz egy részét felfogta, és a termőföldre csak 179 mm. hatott, vagyis körülbelül 60⁰/₀, és 98 mm.-el kevesebb, mint szabad földön.

Ámde e különbséget bőven pótolja az elpárolgásnak különböző volta. A rónán, hol nap és szél akadálytalanul működnek, az elpárolgás körülbelül ötszörte tetemesb, mint az erdőben, hol függőleges irányban a nap ellenében úgy a lombozat, mint a földet borító hullott levél háritó ernyőt képviselnek, vízszintes irányban pedig a szél seprésének a faalak kúpja áll ellent. Tehát, ha közvetlenül bár csekélyebb vízmennyiség éri az erdőtalajt, de ez azt hosszabban tartja meg, s eltárolhatja mélyebb rétegeibe.

Továbbá télen, lombhullás után majdnem az egész vízcsapadék a földre jut, pedig tudvalevő, hogy a téli évszak esőzése az, mely leginkább táplálja a vízfolyásokat; hozzávéve, hogy erdőfelületen mérsékeltebb a hóolvadás s így a hóviznek több ideje van beszivárogni a földbe, mintsem ha gyorsan elfut. Ez utóbbi körülmény változó ugyan a földnem átengedő vagy áthathatlan minőségéhez képest, mindazonáltal hasonló feltételek közt befásított talaj több vizet tart vissza, mint kopasz föld.

Egy másik physikai hatás ered az erdőtest ellentállásából légáramlatokra nézve. Ezek valamely erdőtömegbe, mint hullámtörőbe ütődve, kényszerítettnek felszállva fölébe emelkedni, a felsőbb légrétegek nyomása által megszorulnak s így újabb okát adnak az esőnek. — E léghullámháritó védelem különösen rónaságokon vétetik igénybe, midőn fasorfalak ültetése által a viharok megtörése czéloztatik földművelési térek megóvására.

Tagadhatatlan, hogy az erdőnek a villanyosság és földdelejesség viszonyaival is összefüggésben kell állnia, s ezek légtüneti kitöréseire nézve mérséklő befolyást gyakorolnak. Leginkább pedig és határozottan mutatkozik ez a jégverés irányában.

Becquerel az erdők klimatologiai befolyásáról irt munkájában említi, hogy midőn jégverések topographiáját földabroszra jegyeznék, mutatkozott, mikép általán véve az erdőségek menten

maradtak és a jégfergeteg azokat mintha kerülné. Egy ilyen esetnek szemtanuja volt a már idézett észlelő: Cantégril. Ugyanis 1874. jun. 8-án roppant égháboru átvonult Aude megye déli részén, mely el van borítva fenyvesekkel. A fergeteg szokott módon éjszaknyugottól délkeletnek haladt, s így előbb Ariège megyét pusztította, mielőtt Aude felé ért. Midőn az erdőséget elérte, megszűnt a jégeső, de a mint azokon tulment a keleti Pyrenée megyébe, mely majdnem teljesen le van tarolva, azonnal ismét megeredt a jég és az utba eső legközelebbi 5—6 községet szörnyen elverte. Mindamellet a fenyvesek felett is villanyosságteli volt a légkör, mert a fergeteg átvonultában 8 hatalmas fenyőbe lecsapott a villám s széthasította.

Az erdő jégvárító hatása abból magyarázható, ha szembe állítjuk vele a jégeső genesisét.

Ugyanis, midőn esőcseppek nagyon kiszáritott levegőrétegen áthaladnak, rögtön oly gyors elpárolásuk idéztetik elő, hogy az ez által támadó hőnyelés megfagyást okoz. Minthogy pedig nyílt földfelület felett a lég sokkal szárazabb és kevesebb gőzpárát tartalmaz, mintsem erdő felett, felteendő, hogy az elsőben inkább képződik jégeső, holott az erdőségek kigőzölgése több párát szolgáltatván a légnek, azt kevésbé alkalmatossá teszi jégeső képzésére. Szabatos meghatározás végett azonban kívánatos, hogy e jelenség tüzetesb tanulmányban részesüljön.

Physiologiai működésük által a fák vizet merítenek a földből, egy részét sejtszövetük alkotására elsajátítják, egy részét lélekezés által visszaadják a levegőnek. Minthogy e műtét ellenkező az előbb vizsgálttal, mely szerint az erdő a vizet visszatartóztatja a talajban, szükséges nyomozni, mily arányban és melyik felé hajlik a túlsúly?

A vízmennyiség, mely befogadtatik a rostanyag alkatrészeibe, jelentéktelen csekély az esőviz mennyiségéhez hasonlítva.

A víz elemei, könnyű s éleny, körülbelül hasonfelét teszik a fa anyagának, és így felvéve 1 hektárra 4 köbméter évi fanövedéket 3200 kgm súlylyal, ebben 1600 kgm víz lenne, mi számba sem jöhet 5—6 millió kgm esővíz mellett, mely egy év alatt 1 hektárra hull. A fa lélzése több vizet fogyaszt, de felvehető, hogy arányos viszonyban áll a lombzat térfelületével; minthogy azonban 1 hektár bükkerdő 4000 kgm száraz lombot ad, és ez alig annyi, mennyit egy természetes vagy mesterséges rét takarmányban termel, — úgy látszik, szabad következtetni, hogy az erdő kigőzőlgése által elpárolt vízmennyiség nem igen különbözik attól, melyet minden egyéb művelési terület kilehel. — Sőt vannak adatok, melyek szerint az erdő kevesebb vizet lehel ki; ugyanis Risler gazdász mérései szerint 1 négyszögdeciméter felületen egy órában luczerna 0·46, káposzta 0·25, gabona 0·175, burgonya 0·085 gram vizet elpároltat, ellenben a tölgy 0·06 és a fenyő 0·52 grammot. Ebből következik, hogy a látszattal ellenkezően az erdő, tenyészsül kevesebb vizet igényel, mint más növényzetek, s aránylag kevésbé tetemes vízmennyiséget von ki a talajból.

Eltérő következtetésre szolgáltatott okot ama tapasztalás, hogy némely fanemek szárítólag hatnak földaljukra, melyen növekednek. Így a fenyő kiszárit vízenyős helyiségeket, s poshadós fekvéseket üdit, miért a Sologne mocsárvidéken annyira szorgalmazák terjesztését. Mióta a Nordmegye erdeiben a fenyőt helyettesíték lombfanemek helyébe, nemcsak a mélyedések álló vizei, de az ültetvények körébe eső források is kiapadtak. Mihelyt azonban a fenyves letarolása bekövetkezett, előtűntek ismét az álló viz-pocsolyák, és megeredtek a források. Ezen tekintetben még szembeötlőbb az Eucalyptus hatása.*) Mint-

*) Franciaország déli tengerszélein és Algeriában igen szép eredmények értek el ezen ausztráliai vendég nagybani meghonosításával. Közlő.

hogyan azonban nem állíthatni, hogy e hatás oka abban rejlenék, mintha a fenyő sok vizet igényelne tenyészsül, mert éppen e fanem a legszárazabb helyeken képes teremni, inkább a gyökérzet által gyakorolt alagsövezésnek látszik tulajdonítandónak az eredmény.

Az erdőség mechanikai befolyása még legkevesebbé vonatott kétségbe, mert tényleg szemmel látható. Meredek lejtők a rajtok álló erdő által megóvatnak, minthogy ez földszakadások- vizmosások- s efféle pusztulásokat megakadályoz, sőt ez által nevezetesen romboló zuhanópatakok képződését meggátolja. Böven tapasztalhatni ezeket mindenütt az Alpeselek területén, mi iránt Surell monographiájában a hegyi zuhanó vizek felől tanulságos adatokat gyűjtött.

Kétségen kívül helyezte, hogy e pusztító jelenség okozati összefüggésben áll az erdőirtás, letarolás és újbólitással, a mennyiben az erdő eltávolításával ragadó vizömlések képződtek, ellenben a beerdősítés által megszüntettek. Ő volt egyik legbuzgóbb bajnoka az erre vonatkozó törvényhozási intézkedésnek, mely 1860-ban létrejött, s azóta áldásos és mindinkább elismert sikert eredményezett, úgy hogy 1860—68. az első nyilvános jelentési időszak végén kimutatott körülbelül 80.000 hektár beerdősítés, melyből 21.000 a kormány által, 59.000 községek és magánbirtokosok részéről létesült.

Az elősoroltakban tárgyalt észleletek és tapasztalatok mind megannyi támokot képviselnek azon nézet mellett, mely az erdőségben fontos klimatologiai tényezőt lát, azon állítással, hogy az erdő hat a hőmérsékre, a légköri csapadékok képződésére, minőségileg s mennyiségileg, hogy televényében a vizet gyűjti s tartóztatja, s ekkép működése egyensúlyozó s kiegyenlítő, mely káros kitérésektől végletek s rögtöniségek felé megóv, ez által pedig lényeges mérvadó az általános

hydrographiai viszonyokra, s ezekkel összefüggésben úgy gazdasági, mint ipari művelésre s termelésre.

Sok tekintetben számba kell venni azon életbevágó változást, melyet az antik történelem színhelyein szemlélünk: Kis-Ázsia, a hellen és a latin föld, hol orvosolhatlan pusztulás származott a hajdani termékenység helyébe.

Nem lehet tehát elegendőnek elismerni azon némelyeknél hasonlólag létező felfogást, mely csupán arra szorítkozik: az erdőknek mechanikai parterőditő szerepet megengedni hegyoldalakon, mellőzésével minden jelentékenységet egyéb irányokban. Külön szándékból egy ily célú munkálat is keletkezett, s pedig 1865-ben, midőn Fould francia pénzügy-minister javaslatot terjesztett elő az állam birtokában lévő erdők elidegenítése felől. Ekkor a minister egy ügyosztálybeli szakember által emlékiratot készítettett tervének indokolása végett, de oly kevés meggyőző hatással, hogy az egész közönség s az összes sajtó ellenkezésével találkozott, s a kormány kénytelen lőn ama javaslatát visszavonni.

Ujabban Belgrand, Páris városának főmérnöke s tud. akad. tag a Seine folyó s medrének területe felől alapos munkát adott ki, melyben nem tagadja ugyan, de leszállítani igyekszik az erdőknek itt vitatott klimatologiai befolyását. Az e tárgyra vonatkozó szakasznak adatai azonban, ha, tekintettel az egyes példa helyrajzi sajátságaira, egybevettetnek és szembe állítatnak más és másutt tapasztalt viszonyokkal, inkább megerősítésül, mintsem gyengítésére szolgálnak az előbbieken említett fejtegetésekre, melyek legujabban*) bővítést nyertek egy beható észlelő által, ki Auvergnében, s Aude megyében nem csupán mérczékre s rovatos számokra szorította adat-

*) Jules Maistre de Villeneuve, 1874. Sur l'influence des forêts sur le climat et le régime des sources.

gyűjtését, de vizsgálatait kiterjesztette a légtüneti jelenségek s változások, valamint az egyes évszakok minőségi jellemére s összehasonlítására erdős és erdőtelen vidékekben.

Minthogy azonban tárgyunk vitázó érvelése kimerítve még nincs, következménydús fontossága azonban oly tetemes, nem lehet jobbat kívánni, minthogy szaporodjanak az észleletek, terjedjenek a tüzetes tanulmányok, karoltassék fel a külön kísérleti észleldei állomások eszméje, mihez épen magának az érdeklett erdészetnek, valamint geographiailag legtágabb mezeje ugy szervezetében s személyzetében legalkalmasabb módjai s eszközei vannak. — Rakovicz, 1876. január-hó.

B. Mednyánszky Dénes.

Adatok a középerdőüzem kérdéséhez hazánkban.

Irta: Scherffel Róbert erdőmester.

(Folytatás és vége.)

Meredek, sekély talaju déli hegyoldalakon, melyek gyöngye termőereje a törzsek rövidségéről és az alnővényzet hiányáról is felismerhető, a középerdőgazdaság nem csak helyén nincs, de sőt határozottan hátrányos, s ilyen helyeken a vágásforgás a lehető legrövidebbre szabandó, minthogy emez állabok a csúcsaszály igen korai veszélyének ki vannak téve.

Az ilyen száraz déli oldalakon levő, csekély növekvésű állaboknál mulhatlan feltétel a vágások légjáratos vezetése és a zárat fentartása, minthogy csak így akadályozható meg egyfelől az ilyen helyeken oly jelentékeny hőmérsékbeli különbségek hátránya, másfelől pedig a talaj nagyobb mérvű kiszáradása.

Magától értetik, hogy ezen hegyoldalak legeltetése soha sem engedendő meg, minthogy a legelő marha éles csülkeivel a vékony termőréteget felszaggatja,

s ezzel megkönnyíti az eső munkáját, mely aztán a termőtalaj utolsó maradékát is könnyedén lesodorja, s azzal a mélyebb fekvésű helyeket terméketlenülítő módon iszapolja be.

Részemről teljességgel nem osztom Pfeil azon nézetét, hogy a tölgy minden olyan helyről száműzendő, hol az holdanként legalább $\frac{4}{5}$ köbméter (20 köbláb) növekvést nem ad. Példákat ismerek, hol ezen fanem igen meredek déli lejtéken, melyek alját az elmállással daczoló keselykő (Grauwacke) képezi, még mindig olyan hozamokat szolgáltat, minőt eme helyeken semmi más fanemtől, még az elégülékeny luczfenyőtől sem lehetne várni, s hol még a mellett a tölgy teljes záratával a talajt is kellő erőben tartja.

Felhozhatom itten bizonyítékul a soóvári m. k. erdőhivatal kerületében fekvő kecerpekléni gondnokság „licsérdi“ főosztályát, hol a Schwinka bal partjára lejtő dél-oldal tisztán tölgygyel van borítva. S épen úgy állításom támogatására szolgálnak a Duna bal partját Visegrád átellenében szegélyező, meredek és igen száraz oldalak, melyek részint tölgygyel fedvék, részint pedig a tarkózetet előtűntető kopárok.

Ha 10 termőjóság-fokozatot veszünk fel, s 1-gyel a legjobb, 10-zel pedig a legrosszabb termőosztályt jelöljük, akkor mondhatni, hogy csak a hét termőosztály alkalmas középerdőgazdaságra, míg a 8—10. fokozatokba eső osztályokon csak a sarjerdő-üzem s a legutolsó osztályu talajon ez is már csak igen rövid vágásforgás mellett felelhet meg.

Épen ezen csekélyebb osztályu termőhelyek azonban, melyek viszonylag a tölgyre nézve, főleg déli meredek fekvésüknél s köves sekély talajuknál fogva ilyenek, szolgáltatják egyuttal a csersavban legdúsabb kérget, s ezért csererdők tenyésztésére igen alkalmasak.

A 3—5. termőosztályu helyeken legfeljebb 6 méteres, ellenben a 6. és 7. osztálybeli talajon csak 4—4 $\frac{1}{2}$ méteres ágtalan tölgy épületi fákat nyerhetni.

A mi a sarj- és középerdő kezelését részszerint illeti, e tekintetben még a következő szabályok állanak.

1. Mindig arra kell törekednünk, hogy gyök- és nem tősarjak képződjenek, mivel utóbbiakat a szél rendszeren le szokta tördelni.

E célból tanácsos a fűrész után visszamaradt tuskókat fejszével jó mélyen kiirtani, annyival inkább, mert a fejsze által hagyott sima metszéspontok a rügyképződést is mindig előmozdítják.

Hogy a fejszemetszés csakugyan inkább kedvez a rügy, s illetőleg sarjak képződésének, mint a fűrészszel való döntés, ez könnyen belátható, ha meggondoljuk, hogy kivált vastag törzsek döntésénél a surlódás következtében felhevült fűrészlap a metszésponton nyíló sejtesatornákat részint megperzseli, részint pedig hegedésbe hozott növényfehérnyével eldugaszolja s a nedvkeringés fennakadása folytán a tű elfajlódik, míg a fejsze éles metszése nyomán a sejtedények nyitva maradnak, s a felszínig hatoló nedv a rügyképződést kedvezően elősegíti.

A fűrész után visszamaradt 25—30 cm. magas tuskókat márcziustól májusig kiirtva, a gyöksarjadzás előmozdítása mellett még 6—9 $\frac{0}{10}$ tuskófát is nyerünk.

Ha a vastagabb törzsek fűrészszel való döntésénél visszamaradt, nehezen hasítható tuskók kiirthatók nem volnának, akkor le kell legalább azok kergét és sziaácsát köröskörül mindenütt egész a földszínéig hasogatni, hogy a sarjadzás a gyökerekre viasszorítottassék. A gyökshajtások előtörését még inkább megkönnyítjük és előmozdítjuk egyébiránt azáltal, ha a tuskók körül a talajt fellazítjuk, a mi főleg begyepesedett helyeken igen ajánlatos.

2. Felfaosztályok számára mindig magról kelt törzsek hagyandók és sohasem sarjfa, mint-hogy utóbbiakat a szélviharok rendesen kidöntögetik. Sőt mel-lőzendő azon törzsek túltartása is, melyek derékban, vagy főleg csúcsaikon forradásos kinövést és más hibákat tüntetnek elő.

3. A fanemek általában előnyösnek ismert elegyítése a sarj- és középerdők kezelésénél mindig szem előtt tartandó. Ezzel a legegyszerűbb és biztosabb módon elejét vesszük azon károsításoknak is, melyeket a búcsus pohók szokott elkövetni ezen állabok lefalámolásával.

A mély gyökérzetű tölgyfélékkel való elegyítésre csu-pán az ákác és gleditschia alkalmasak, minthogy ezek hasonlóan mélyre menő gyökérzetükkel képesek a jelentéke-nyebb mélységben fekvő talajnedvet is felkeresni és kihasználni.

Sőt az ákác előnnyel keverhető a csererdők közé is, miután annak kérge szintén jó cserzőanyagot szolgáltat.

Az ákác- és gleditschia ezenkívül gazdag lombhullásukkal javítják a talajt, s olyan tűzifát szolgáltatnak, mely minőségileg a cserfával versenyez.

Kifejezést kell adnom itten azon nézetem-nek is, hogy a bálványfa (*Ailanthus*), jóllehet erős gyökérzetet fejleszt, s gazdagon sarjadzik, mindazonáltal egész Magyarországon **sehol sem** elegyithető előnnyel a sarj- és középerdő közé azon okból, mert ezen fa levelei a nálunk uralgó időjárási szélsőségek folytán igen gyakran elfagynak, s erre a törzs is elnyomorodik.

Tisztán tenyésztve s 1 méter távos kötésekbe telepítve, szintén nem volna képes a laza lombozatu bálványfa sem a fűnövést, sem pedig a talaj kiszáradását megakadályozni; már pedig a nedvességnak az erdőtalajra nézve, mondhatni, ugyan-azon jelentősége van, a mi a terményföldekre nézve az ásványi

tápanyagoknak, s ebből önként folyik, hogy ezen fa a talaj termőerejét fentartani sem, s javítani még kevésbé képes.

4. A makkvetés, hacsak lehetséges, mindig ősszel, és pedig a letarolásra kijelölt vágásokban még a tarolás előtt eszközözlendő, minthogy a fekete varju, mely kivált hőszegény tél idején a makkvetésekben igen sok kárt szokott tenni,*) a favágók által elriasztatik, s az egerek is ekként nyugtalanítva, kevesebb kárt okoznak; végül a munkások járás-keelésük és foglalkozásuk közben a magvak kellő elfedését még jobban elősegítik.

5. A tölgy-, sarj- és középerdőt sohasem szabad gyéríteni s az időközi használat ezen erdőkben eleinte csupán némely vesszős cserjenemű anyagokra (gúzs, abroncs sat.) szorítkozik, s később az elhalt aszufa (rözse) kigyűjtésére terjed.

Habár a sarj- és középerdők értékes épületi fát nem is szolgáltatnak, de a ruganyos tölgy-sarjából kerülnek ki a legjobb távirda-oszlopok, s ugyanazok jeles szerszám- és olyan tűzifát szolgáltatnak, melyet pl. Erdélyben még az öreg bükkfánál is többre becsülnék, míg a szárított lombot, juh- és kecsketakarmány gyanánt használják.

Ama finom kidolgozással s mégis szilárdan készült kerekéknél, melyek a bécsi világtárlaton a szakértők figyelmét magukra vonták, a küllők és egy darabból hajlitott talpak köris-gyöksarjából voltak előállítva.

Már fentebb említettem, hogy a termőjóság legegyszerűbb módon az állab magasságából, a viszonylagos talajnyirkosság pedig az alnövényzetet képező cserjefélék sűrűségéből ítélhető meg. Ha valamely állabban az alnövényzet teljesen hiányzik, akkor annak talaja bizonynyal köves, sekély, s ennek következtében egyszersmind igen száraz.

*) Megjegyzendő, hogy a szürke varju és a szarka az elfedett makkot a talajból nem szedik ki. Sch.

Ezen termőhelyeket, melyek mindig déli fekvésűek, még a nyirfa is kerüli s tulajdonképi hazáját képezik azok a sárgás tölgynek (*Quercus aurea* Wierzberg.)

Württembergi magánosok tulajdonát képező középerdőkben magam is láttam a nyirfát túltartani azon czélból, hogy az vastagabb szerszámfává fejlődjék, de ebből csak azt következtethetem, hogy azon középerdő-állabok kellő nedvességű lejteken állva, rövid vágásforgásban kezeltetnek; épen úgy, mint pl. azon körülményből, hogy Slavonia oly sok és jeles hasított árunak való anyagot szolgáltat, bizton lehet következtetni, hogy az ottani erdőtalajnak televénygazdag- és nedvdusnak kell lenni; vagy helyesebben, hogy ezen hasadékony fát szolgáltató állaboknak nagy folyók közvetlen árterein kell feküdniök, minthogy ellenesetben azok talaja már régen másnemű mivelet alá vonatott volna.

A mi a meghagyandó felfák számát illeti, ezt saját észleletem után úgy itélem, hogy 30 éves vágásforgás és egyenlő számu két felfakorosztály mellett, a 3—5. termőosztályu helyeken katastr. holdanként összesen 30—20 törzs, a 6. és 7. termőosztályu helyeken pedig 15—10 törzs, a tő- és gyök-sarjak hátránya nélkül, fentartható.

Itteni tölgyállabokban eszközölt felvételek az említett 10. termőosztályra vonatkozólag következő fatömegeket tüntettek elő a tölgy-sarjerdőben.

Kor	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
éves	fatömeg köbméterekben									
10	63	54	49	45	40	36	25	22	13	9
20	112	94	90	81	72	63	49	45	31	22
30	135	103	99	90	81	76	63	54	45	36

Részemről az erdőgazdaságban a természetten kívül más

tekintélyt el nem ismervén, csak óhajtanom kell, hogy szak-társaim hazánk más vidékein is hasonló próbafelvételeket tegyenek, és azokat nyilvánosságra bocsássák.

Lekötelezve fogom érezni magamat, s tanuságot kívánok meríteni abból, ha akadnak, a kik adataimat ujabbakkal kiegészítik, sőt kijavítják.

A mennyiben másfelől jelen rövid értekezésemet t. szaktársaim figyelmükre méltatják, s érdekeltségük felébred az iránt, hogy további adataimmal is megismerkedjenek, nem fogok késni azokat e lapok útján azonnal közzétenni, mihielyt a fadöntések positiv eredményeivel egybehasonlítottam.

Végül az én tudványó barátomat: Feketét, ki 5 percz alatt száz kérdéssel képes megostromolni, s jónak találja azok megoldását mind kizárólag a gyakorlat embereire bízni, meg kell örvendeztetnem annak megmutatásával, hogy eme kérdéseket a gyakorlat embere miként vizsgálja, s hogyan kísérti megfejtetni; közbevetem azonban részemről is azon szerény kérdést, hogy vajjon nem volna-e lehetséges a felmerülő kérdések egynémelyeit a selmeczi akadémia tanterdejében megfejtetni?

Hogy megmutassam Fekete barátomnak, mikép egészen könnyűnek látszó kérdések sincsenek még a tudomány eszközeivel megfejtve: gyakorlatilag kísértem meg a következőnek magyarázatát adni.

Kérdés: Miként ismerhetjük fel lombrelevelü állabaink álló törzsein a jól hasadó tulajdonságot?

Felelet: Zárt állabokban azon lombrelevelü törzsek, melyek lombja ősszel legtovább zöld marad, vagy tavasszal legkésőbbre tör elő, viszonylag nehezebben hasíthatók, mint azok, melyek levele ősszel korábban sárgul, vagy tavasszal hamarabb hajt ki. Ezen jelenséget következőkép lehet megfejtetni.

Minél egyenesebbek a sejtedények, tehát minél hasadékonyabb a törzs, kétségkívül annál rövidebb utat kell a képzőnedvnek megtennie, s annál korábban véget ér ősszel a rügyek kiképződésének cyklusa, midőn aztán a levelek, mint fölőslégessé vált szervek lehullanak. Ellenben minél csavarosabb menetűek a sejtedények, s ennek folytán minél kevésbé hasadékony a törzs, annál hosszabb utat kell tavaszkor a képzőnedvnek végeznie, míg a rügyekhez ér, s ezek fakadását és kihajtását eszközli.

Hogy vajjon ezen magyarázatom általában helyes-e? annak tüzetesebb megvizsgálását és megítélését Fekete barátomra kell bíznom. Részemről bizonyossággal állithatok annyit, hogy a jelenséget az említett kapcsolatos tünettől észleltem.

Hasonlóan fejthetünk meg némely kérdéseket magunknak minden segédeszköz és mások támogatása nélkül csupán azzal, ha a természeti jelenségek összefüggését éber figyelemmel kísérjük. Ilyen pl. az a kérdés, hogy minő ok idézi elő némely esetekben lomblevelű fáinknál a csúcs-aszályt?

A lugos-temesvári utnak Rékás közelében lévő sík vonalán egy sor jegenyenyárfa áll, melyen egyszer azon érdekes jelenséget vettem észre, hogy bizonyos magassági vonaltól kezdve egész a fák csúcsáig a lombzat ősszel már egészen hervadt és sárgult, vagy éppen le is hullott volt, midőn a koronák alsóbb részét még egészen friss zöld lombzat diszíté.

Miután a jelenség a fasor mindenik törzsén, s ezek mindkét oldalán egyenlő magasságban mutatkozott, azt egy és ugyanazon oknak kellett tulajdonítani, s ez nem volt más, mint egy hideg éjszakán át ezen síkságra leszállt ködréteg, mely a fasor koronáinak alsó részét a jelzett magasságig beburkolta és védte a hideg ellen, míg a ködrétegen kívül eső lombzat védtelenül elfagyott.

Egészen hasonló jelenséget észleltem az elmúlt tavaszon felső Magyarország egyik völgyében, hol egy kislevelű hárs csúcsa ily módon elfagyván, a törzs valóban csúcs-aszályossá lett, s ezen két esetből kétely nélkül következtetnem kell, hogy a jelzett módon lomblevelű fáinknál a csúcs-aszály csakugyan előidéztetik.

Hogy a lapályokon nyugvó ködrétegek valóban nem szoktak jelentékeny vastagsággal birni, azt minden turista tudni fogja, a kinek valaha alkalma volt napfényes magaslatokról ily alant elterülő ködtengert szemlélni.

Midőn jelen értekezésemben a német erdészeti irodalom hézagaira is némileg reá mutattam, ezzel korántsem szándékom azt lenézni, vagy kisebbiteni, hanem egyrészt figyelmessé kívántam tenni szaktársaimat az erdészet mezejének azon pontjaira, melyeken nekünk magyaroknak is kedvező alkalom kínálkozik arra nézve, hogy a nemzetközileg jogosult erdészeti tudomány épületének felépítéséhez valamivel kötelességszerűleg hozzájáruljunk; másfelől pedig arra kívántam figyelmeztetni, hogy minden tudományos észlelet és tapasztalat értéktelen, ha az egyszersmind a gyakorlatban kellő alkalmazást nem talál.

Senkinek sincs annyi alkalma a lomberdőgazdaság körül (hosszu úgy mint rövid vágásforgásban) tapasztalati adatokat szerezni, mint épen nekünk magyaroknak, midőn honi erdőségeinknek bizonyára mintegy $\frac{2}{3}$ -át lombfaállatok alkotják s ezért részemről indokoltnak tartanám, hogy ezen thema, mint nyílt kérdés gyűléseink és tanácskozásaink mindenikén állandóan napirenden tartassék.

Ugyanebből következik, hogy a szóban forgó tárgyat jelen rövid értekezéssel korántsem merittem ki, s bár azzal sem kecsegtethetem magamat, hogy a kérdést a megoldáshoz lényegesen közelebb vittem volna, mindamelletttőrekvésem dúsan jutalmazva lesz, ha magyar szaktársaim

érdeklődését és tevékenységét ez irányban felébreszteném, s lomberdeink okszerű kezelése érdekében valamit tennem sikerült. A lombállatok kezelése sokkal nehezebb, de egyuttal érdekesebb is, mint a fenyőerdőké, s hazai lomberdeink kipusztulását részünkről valóban érzékeny nemzeti veszteségnek kellene jeleznünk.

Sopron, 1875. október-hó.

Havasi erdőmunkások.

Még egy darab fát a fűtőbe! mond a finom uri ember szolgálégényéhez és ez siet teljesíteni a parancsot. Még egy darabot a takaréktűzhelyre! a kemenczébe! hangoztatja a háziasszony, szakácsné, a gyáros, a beteg és a meleg után sóvárgó aggastyán.

Vajjon eszébe jutott-e már, egyike vagy másikának, a pattogó tűznek lángjánál, az oly soknemű hasznot nyújtó meleg sugarak áramlásánál, egy ilyen szelet fának az eredete?

Pedig ennek is megvan a maga története! Mi nem tekintjük a csemetének keletkezését, nem azon már is érdeken dúsgazdag időszakot, mely alatt a gyöngéd csecsemőből, erőteljes férfiú női ki magát. Oly erdőtestbe lépünk be, mely vágatási korát elérte, mely tarolásképes, a melyben az egyes döntésre szánt darabok mészszel kirajzolt fehér kereszttel, avagy fejszével kivágott keresztalaku bevágással jelezvék. Figyelmünk nem is fog ezen halálra ítéltekre kiterjedni, sőt inkább azon élő lényre, azon meleg érzülettel megáldott emberre, a ki arcának verejtékét, csekély fizetés mellett a legnagyobb fáradoalmakat, de életét is kockára teszi, hogy ezen törzseket mértföldnyi magasságokból, oly mélyebb fekvésű helyre szállítsa,

mely ha nem képezi is rendeltetése helyét, de a haszonnal való értékesítésnek lehetőségét biztosítja.

A ki szálerdőt lát, nem képzei azon nehézségeket, melyekkel ennek a letarolása, avagy csak egy törzsnek is a döntése jár! A nagykiterjedésű havasok őserdeiben, ezer meg ezer a rohadó törzsek száma, a melyek közé fejsze soha sem hatolhatott, miután leszállításuk emberi erőn kívül áll! Nem ritka az eset, miként sok évi fáradalommal egybekötött előkészületek kellenek, egy fatömegnek csak némi távra eső lehozatalához, a hol újabb meg újabb nehézségek gördülnek megint elének. Utban levő sziklacsúcsokat robbantás által eltávolítani, a vizet több órai távolságokból összegyűjteni, elvárni a havat, vagy azt szélvész által elsodort helyekre összehordani földszakadásokat eltávolítani és más, meg más nevezetű bajokkal megküzdeni!

A havasok erdőmagányában famunkások végeznek ezen teendőket. Alkatuk óriási, kitartásuk páratlan. Annak daczára, hogy sokrendű nyomornak ki vannak téve, a szabad természet iránti előszeretetök mellett, még is megkedvelik ezen életmódjukat.

A famunkás, miután szülői áldását kikérte, avagy felesége s gyermekétől bucsut vőn, a fából épült laktanyát elhagyva, dolog után lát és a hét folyamában, de gyakran egy óra terjedő időszak alatt sem tér vissza.

Kedvező vállalatoknál a favágók együttesen egy fejős tehenet tartanak el a munkahely közelében és esténként fölmelegített tej- s kenyérrel lakmároznak! Néha azonban csakis egy vagy több hitvány kecske pótolja a tehenet, sőt néha azt sem képesek megszerezni és a hazulról feltarisznyált liszt és kevés zsir, egyedüli eledelök. Hus a különlegességek sorába tartozik! Ámbár megtörténik, hogy egy-egy nyul, őz és szarvas megközelíti őket. De jaj akkor, ha ilynemű kihágás fölfedeztetnék! Ritka is az eset rája, hiszen már a legszükségesebbek:

fegyver, lőpor és ólomnak hiányában vannak, e mellett, annyira tiltott gyümölcs a fegyvernek használata, hogy birtokosa munkáját, fáradságos keresetét, de még kunyhóját is koczkára teszi!

Az erdőmunkás vagy napszámra dolgozik, vagy pedig szakmánya. Több favágó egy-egy értelmesb, ugynevezett munkavezető alatt egyesül, ki iránt teljes bizalommal vannak, ennek feladata társai között a rendet feltartani, számadásaikat vezetni, a lustákat szorgalmazni, szükség esetén pedig jogaikat megvédeni. Hogy a famunkás a legfanyarabb nyomornak, valamint a nélkülözés és pazarlás közötti folytonos ingadozásnak, szint-ugy a lelkiismeretlen uzsorások zsarolásainak ne legyen kitéve, az osztrák és bajor havasokon s nálunk is nem egy helyt élelmi szertárak vannak fölállítva, melyekből a munkások fejénként, vagy a családtagok száma szerint, igen mérsekelt árért, kenyér liszt és sóval elláttatnak. Kiválólag zordon időben, a midőn a nagyvilággal való összeköttetés megszakadt, az élelmi szertár haszna megbecsülhetetlen. Az előlegként kiszolgáltatott élelmiszerek értéke, az időközönként megtartott fizetések alkalmával, az erdőhivatal által visszatartatik. Engedélyt nyer továbbá a munkás tűzifára, s az e célra fölhasználandó törzs kijelöltetik neki. Megrongált laktanyája helyreállításához hasonlókép, részben ingyen, részben csekélyebb árban kapja a fát. Ezen laktanya képezi összes javát és büszkeségét, ez utódainak, a kik többnyire nyomdokaiba lépnek, egyedüli öröksége. Valamint régente az öreg, úgy járnak fiai is, a hó és jéglepte ösvények, sziklafalak, hegyi patakok és szédítő magas-ságu keskeny pallókon keresztül az iskolába! A csendes hajlékokban a multnak nem egy szomorú története maradt fenn, mely szerint gyermekek szélvész által a mélységbe sodortattak, elsüllyedtek, vagy hóval befuvattak.

A munka nem mindig ugyanazonos. Nem egyedül a fűrész és fejsze az, mely a roppant méretű törzseket alámetszve,

azokat mennydörgésre emlékeztető recsegés és ropogás között, utjába eső társait magával sodorva, a földre teríti. Sokszor kötél adja meg a törzs esésének irányát, a mikor csakis lélek-jelenet és legnagyobb ügyesség menti meg a munkást a szörnyű haláltól. Nem tartoznak a ritkaságok közé a havasok mentében azon emléktáblák, melyeken lezuhanó törzs, vagy vérrel borított fej, gyermekies egyszerűségben van lerajzolva s e fölött fekete kereszt, ilyenmü intő felirattal: „Imádkozzál a borzasztó halállal kimúltnak szegény lelkéért!”

Szintugy gyakoriak a jelvényes feliratok, sziklamagaslatokról a hegyi patak habjai közé lesodortak emlékére. Való is, hogy a víz azon elem, mely az erdőmunkás életére, nem különben létesített munkája hasznosítására, mint a legfontosabb tényező működik közre.

A törzsek vagy törzsszeletek leszállítása ergetyűk segítségével történik meg és pedig száraz vagy nedves uton. Az egyes darabok kézi szán, avagy vassal hegyezett dorongok és gajhók segítségével vonszoltatnak, oly lejtéssel bíró helyig, a honnét a száz meg száz ölre terjedő fatömeg, ezer meg ezer mázsányi súlyával mennydörögve rohan a mélységbe, az óriási méretű törzseket forgácsként röpítve fel a levegőbe. Már nagy távolból vesszszük észre a havasok erdeiben, ezen földi csuszorák lekopasztatott szakadásait. — Ha a talaj köves, megakad a fa, nem csuszik, ily esetben be kell várni a telet, mely a fagyos havat hozza: de meg is iramodik rajta az óriási példány, melyet két férfiú kitárt karral nem képes átfogni, ugy, a mint a buzaszemecske lefut a dült deszkán!

Egy neme az ergetyűnek az, a midőn a szálfák a faragott törzsekből összerakott váluban futnak végig. Ilyenek sokszor szédelgő magasságok felett, bámulatos ügyességgel vezetnek el, oszlopokon álló magas hidlást képezve, melyeknek láttára, a csodálat- és bámulatnak érzete egyiránt fölgerjed ben-

nünk. Nem ritka, hogy ezen építkezések kivitelénél egyik vagy másik munkás nyomorékká, vagy épen a halál áldozatjává lesz. Az ergetyűk e nemén a szállítás leginkább télnek idején történik meg. Ha sikerül valamely közel forrásból vizet hozni, a melylyel az ergetyűt időközönként leöntjük, úgy villámsebességgel halad végig a szálfá a jégfödte pályán.

A legegyszerűbb és legtöbb változatosságot előtűntető szállítási eszköz a hegyi patak, mely gyakran az örökös hó és jéggel födött bércekről gyűl össze, zug, tombol és morogva rohan egyik szirtről a másikra, magával ragadva mindent, mi eléje jő, mintha mindezt tajtékzó dühében, önmagába tiporva megakarná semmisíteni.

Óriási falként emelkedik a hegyi patak két martja helyenként az ég felé. Nincsen olyan szédüléstől ment szem, mely a tetőről az irtózatos örvénybe be tudna tekinteni, csak a zúgás és moraj hallatszik fel a titokteljes mélységből, mely felett a ködös levegő fagyos szellővel érinti az arcot. Mégis behatol ide nem csak a tekintet, de maga az emberi kéz is. A vadon zajló hullámok egyike is elegendő, hogy a vakmerőt letiporja és az összeroncsolt hullát szikláról-sziklára magával sodorja! Annak daczára megközelíti azt a merész és bátor uszalegénység! Egy hatalmas kötélnek egyik vége a legény derekát övedzi, míg a másika élőfán körülfordítva társai által gondoztatik. Az elszánt férfiú vigyázattal ereszkedik le a sziklafal eléig, mely ötet társaitól elválasztja, kezében tartva az uszacsáklyát. Egy taszítás és szabadon lebeg, — fölötte a borzadalmasan kiemelkedő szirtél és a mennyezet egy kevés kékje, — alatta a tátongó mélység! Az uszacsáklya segélyével folyton kellő távban tartva magát a sziklaoldaltól, — végre tengeri búvárként lehatol a mélységbe, — lába a vízködtől nedvesített, sikamlós köveken támpontot nyer. — Most kezdi meg működését, a midőn a szikla fogai közzé beékelt hasábo-

kat, rönköket, izmos karjaival kifeszítve a víz sodrába tereli. Nyár derekán és mindamellett, hogy a nagy erejű uszalegénynek az izzadság lepi arczát, mégis fagyos érzet hatja meg őt, miután a napvilág oda le soha nem hatolt és a folytonos lég-huzam mellett, a ködös levegő csuprodásának szüntelenül ki van téve.

Több órán át hosszuszáru nehéz bagaria csizma és durva szövetű erős szőrruhában teljesítette úgy szegény uszalegényünk a munkát, — melynek végeztével erőteljes hanggal felkiált — és ismét az örvényben lebeg, az alatta zajló habok dörgős csattanása mindinkább halkabb lesz, — a világosság folyton gyarapodik, — a ragyogó napnak egy kedves sugara üdvözlí őt és ismét társai körében van, közöttük örvend.

A napnak jótevő melegét a havas bércei között csak ritkán élvezi az erdőmunkás. Sűrű köddel áthatott hűvös levegője nem ritkán a nyár folyamában is hócsapadékot szállít a föld színére. Ezenkívül épen a ködös és fagyos tavasz az, mely az usztatásra kiválóan alkalmas és ezen időszak veszi leginkább igénybe tevékenységét, az uszagátak mellett foglalkozó erdőmunkásnak.

Nyár folyamában, midőn a hó a magaslatokról leolvadott s minden hóvíz a szilaj ár által elragadva, a tágasb völgyeket éltető folyamokba szállott és a havas forrása megapadt: a hegyi pataknak kevés vize kigyózva kanyarog el a lezúzott sziklaomladványok hézagai között. — Fa, nem szállíttatik. Tavasszal azonban, a míg a föld színét hólepel takarja, a víz mért-földnyi távolokból szivárog el a hóréteg alatt, és a mélyedések- és szakadásokban folyton nagyobbodva, vadon zajló hegyi patakká növi ki magát.

A néha sok ezer ölre terjedő tűzifa a magaslatok-, hegyoldalok- és hegyszakadásokból, a szállítási módok minden képzelhető változatait felhasználva, a völgynek valamely téresebb

helyén a víz közelébe hozatik egybe. A hegyi patak sodra rendszerint sokkalta kisebb és a meder szirtes alapja sokkalta szakadottabb, semhogy egy tekintélyes fatömeget hordani képes lenne. — Ez esetben egy sajátságos berendezés nyújt segédkezet, az ugynevezett uszagát. A környék minden elérhető vize az uszagát udvarába tereltetik, innét a víz továbbra nem halad, miután épen ezen gát útját zárja és így szüntelenül gyarapodva, rendkívüli nagy víztömeget gyűjt egybe. A lágy idő beálltával az uszagát mihamar megtelik és az ide sorakozott legénység feszülve vár azon intésre, mely egy lelketrázó, de egyuttal nagyszerűen szép jelenetet tüntet elénk!

Az uszagát kapuja megnyitvatik. A patak medrében heverő hasábok életet látszanak nyerni, toronymagasságu farakások ingadozva hajolnak meg, dörgés, ropogás, ütés és csattogás között, indulnak távoli utjokra minden kigondolható hangok, vegyülékét egyesítvén, mintha sarkaiban meg akarnák ingatni a földet. Játszva rohan a bilincsetől megszabadult víz sok ezer mázsányi terhével, a sziklafalak és eséseken keresztül.

A gát vize fogytán van, a meder hullámlepett szirtjei mindinkább láthatóvá lesznek, a fatömeg folyton gyérül, egyes hasábok a kövek közé akadnak, a mindinkább keskenyedő vízmederben a partokon visszahagyva. Most kezdi ismét az uszalegény működését, midőn ezen kivetett és visszahagyott darabokat a sodorba taszítja, betereli. Ilyen alkalomkor jó elő az eset, hogy a bátor uszalegény, kötél segélyével, leereszkedik az örvénybe, a szikla közzé feszült hasáboknak tovább indítása czéljából.

Igy halad előre a fatömeg, esetleg egy újabb uszagátba, honnét simára ácsolt ergetyűkben sokszor még mértföldnyi távolságokra szállíttatik le. De nem is futja meg mindig olyan könnyedén az útját. Sokszor egy nagy tóba szakad, a melynek lefolyása nincsen, vagy pedig oly hegyikanyarulatba vezet, mely

a fának menetét megakadályozza. Pedig meglehet, hogy a magaslat mögött esetleg van vizünk, mely a szállításra fölhasználható és a sok ezer ölre menő tűzifa pedig itt hever, annélkül, hogy módot találnánk, ezen óriási tömegnek a magaslatra való felhordására!

A gondviselés az erdők fiát, eléje gördült természeti akadályok legyőzésére sokkal találékonyabb észszel áldotta meg, mintsem gondolnók. Bámulattal szemléljük e szédelő magasságok felett kiépített hidakat, a sziklaáttöréseket, zsilip és duzzasztókat és sok más különmemű berendezéseket, a melyek épültek, még mielőtt valamely tudományos mérnök, tervet és költségvetést készített volna hozzájuk; az erdőmunkások egyik találománya azon eszköz is, melyet a fának magaslatra való fölszállítására használnak, s melynél a daczos víz kénytelenítetik, a közvetítő szerepet játszani. Ezen emelőkészülék nagyon egyszerű, mindamellett gyakorlati becse igen nagy. Maga a rohanó víz hajtja azon kereket, mely a fahasábokkal megterhelt szekrényt a magaslatra emeli.

A fáradalom mennyi sokféle nemével kell annak megküzdeni, a ki fát szállit! Igaz, hogy a konyha, fűtő és kemen-cze számára felaprózott fa jelentéktelennek látszik és hallgatag. De mennyi nehéz munkás verejtékre, s mennyi találékonyságra volt szükség, a mig sikerült, ezen erdő mélyébe rejtett kincset céljainkra fölhasználni.

Pedig a fa csakis akkor futotta meg vizi pályáját teljesen, a midőn a faraktárba jutott. Tehát mennyi fáradságot igényel, mennyi költséget emészt még az uszagereb felállítása, uszacsatorna és fogóárkok kiásása, parterősítés és többrendű zsilipek kiépítése!

Végre is parton látjuk fánkat s most már a tengely és vasutnak további faladata, tevékenységét kifejteni.

És ime, vidáman lángol és világít a hasáb valamely csendes hajlék takaréktűzhelyén! Jótevő melege eszközül szolgál, ép úgy a nemes és nagyszerű szépnek, mint az alacsonynak és undorítóknak. (Az „Illustrierte W.“ után.) *Seide Gyula*,
m. k. erdészeti segédtanár.

Adatok az „Erdészeti Műszótár“-hoz. *)

(Folytatás.)

III. Kassai József „Magyar-deák szókönyvéből.“
Pest 1833.

Gányol : fon, kertet gányol.

Gát-fa : vectis remissarius.

Schlagbaum. Malom-gát :
claustrum.

Geréb : Littus, agger littoralis.

Elmosta a gerebet a víz ==
a partot elmosta. Ebben
nagy gerebet vetett nékem,
Sz. D.

Gerenda-fészek : Foramen pa-
rietis, trabem recipiens, S. I.

Gerenda-hajó (talp-hajó) na-
vis trabica.

Gúzsfenyő : larix. A kétszeres
gúzs nehezebben szakad, km.

Gúzslik : gúzsolódik (össze).

Gyaka : Merga. Hegyes-fa,
szekérből kiálló fogak, hegyes
bélfák (gyakdos : ültet).

Gyalog-olajfa : Daphne meze-
reum.

Gyalog-sövény : állalléphető
sövény.

Gyámfa : columna lignea; tá-
masztó, oszlopfa.

Gyepül, gyepüli : Sepibus vivis
incingit.

Gyér-erdő : rara sylva; gyéres,
gyérit.

Gyöngyözik a fa : fakad, rügy-
zik, bimbózik. Nagy fa, nagy
gyökér. Erdőt szánt, s gyö-
pöt sem szánthat. Sok ke-
mény fának lágy a gyü-
mölcse, kmk. Falu gyümöl-
cse == vad körtvély.

Hajó. Borona-hajó : ratis, szál-
hajó == csillye-hajó == talp-
hajó. Kerep-hajó == hidas
komp.

Hámzott (meg) sugár-fa. Faludi
T. E.

*) L. „Erdészeti Lapok“ 1875. évi VIII. füzetének haszonczimű cikkét.

Szerk.

- Hámtalék : cortex, cutis, crusta.
 Hernyász : hernyótól fákat tisztít.
 Hé-kő : felső kő, melybe a mag hull.
 Hidlal : ponte jungit, hidat készít.
 Hosszal : hosszúnak néz, tart.
 Husány : hosszú vessző (Patak : suháng).
 Ihar-fa : platanus M. A. (!)
 Iszaság : beivódik, beleivódik.
 Iszamlík : iszomodik.
 Kárlátó : kárt becsülő.
 Kecskelábak, melyekre az ácsok állást csinálnak.
 Kopács : sylvetum, erdős, bokros hely, csere, haraszt.
 Kopácslik, kovad; dió, mo-
 gyoró; kovaszt, koválik, ko-
 vályit. (Patakon : kapcsil).
 Kösedék : fissura, repedés. Ba-
 konybél.
 Kuhar : a hegy dombjának csa-
 varodása.
 Küllye : külső rész, pars ex-
 terna.
 Láncz-fa : arbor procera (szálfa).
 Lebje a tűznek : a tűznek ereje,
 Sz. D.
 Léha : léhás, lehásodott (mag-
 ról).
 Lékes semlyék : lábat meg nem
 tartó ingoványos hely.
 Lépvé ennyi : távolság lépé-
 sekben kifejezve, tot passus
 facit.
- Lésza (turóra) lészka (aszalóhoz
 való) vesszőből font sövény.
 Liget : saltus nemus, M. A. C. M.
 Ritkult erdő, Sz. D. Viz-
 parton való berek, S. I.
 Lúz-fa = lúcz-fa = lúczfenyő-
 fa, M. A. Káldi.
 Mag-fa : arbor proletaria, P. P.
 Közöséges magról termett
 fa, Sz. D.
 Magba indul, magba megy.
 Magnak hagyja : relinquit pro
 foetificatione. Magnak való.
 Magvatlan felhő . . . sine
 pluvia. Irmagul hagyja : ter-
 jedésnek fentartja. A magas
 tölgyfa is csak kis makk volt
 valaha. Makkos disznó mak-
 kal álmod, km.
 Malogya : tölgyfaj, species quer-
 cus, S. I.
 Malom-gát : claustrum. Lyükö
 malom : mola contusoria =
 törő. Ványoló malom =
 kalló.
 Mezős hely : mezei tér, tisztás.
 Mezge : tömörült falé, P. P.
 Succus arborum, Beniczki.
 Mezge-hántók : decorticato-
 res arborum, P. P.
 Mérges-fa : rhus toxicodendron.
 S. I.
 Meggárgyázza a kutat : Pu-
 teum marginat.
 Mész : szinlő-mész, falmész :
 tectorium, C. M. = fejjéri-
 tő mész.

Méz-juhar : acer sacharinum,
S. I.

Macska-méz : kifolyt fanedv,
gummi arborum.

Mile : földdel befödött faku-
pacz, melyből a kovácsok
szenet égetnek.

Moczó : szénégető Zólyom vár-
megyében.

Mocsola : kenderáztató hely.

Mosós ut : eső által kimosott ut.

Moszt : a gyümölcsnek belcsut-
kája, torzsája, Sz. D.

Nödögél, nőtet : növést elő-
segít.

Növedék : növekedő-fa, S. I.

Nyárfa-pih vagy pelyh : pappus
populi, S. I.

Nyellik : hull, fonnyad (gyü-
möles, virág). Nehéz a nyers
fának száradtát várni. Ha a
fa elszárad, nem nyersül az
meg. A mely karó igen ma-
gasra felnyúl, ritkán szokott
erős lenni, kmk.

Nyires, nyírség : betulatum.

Nyirk, nyirok : nyirfa leve, S. I.

A nyirok megsejnyesztette,
Sz. D. Nyirok-fa = nyir-fa.

Nyiszál, (nyiszol) nyúzva, csi-
szolva, vagdalja, metszi.

Nyölés. Szép nyölése van ennek
a fának.

Padmaly : nagy padmalyt mo-
sott a viz.

Pajtamester : magazinarius.

Pall : rostál.

Papsüveg-fa : evonymus. Kecse-
rágító-fa.

Pázsit-hant, pást : campus gra-
minosus : füves mező.

Pásztás : darabos, szakadékos.

Pereszlen : orsó aljára függesz-
tett karika.

Pettyütt : rothadt, revesfa, mely
éjszaka fénylik.

Pécze : jel, határjel, péczéz.

Pihenő : nyugvó.

Piom : kőműves ónos zsinórja,
P. P.

Porgolát : vetést őrző sövény,
Sz. D.

Porond, porong, S. I. Apró
kövecses fővény. Minden
porongot, porondot előntött
a Tisza vagy apró fűzfának
a neme, mely fűző vesszőt ad.

Pörsed, pörzsen : fakad.

Purha : redv, rohadtság, pur-
hás-fa, purhásodik, purhatag.

Rakásolja : cumulat; egymásra
rakja, M. A.

Rastan : nagyot rastan a le-
dőlt fa.

Redves-fa : redvesedik.

Rengeteg erdő : kiterjedt sűrű
erdő.

Rengő nyárfa : populus tr. S. I.

Rökönyödik : esőtől rökönyül.

Sarjangozik : újra kihajt, a
jégtől elvert gabona, Sz. D.

Sas-szeg : két szege van, úgy,
hogy ha beverik, kétfelé
lehet hajtani. Sátorosfejű

szeg : clavus umbellatus, P. P.
 Seléb, selep : zsilip, viz-vezető.
 Gyöngyösi.
 Semlyék : ingovány, feshő, Sz. D.
 Semlyékes ingovány. Gyöngyösi.
 Sodra : (viz sodra.)
 Sudar : karcsu, vékony, hajló, hajlékony, S. I.
 Süvöltény-fa : sorbus pyrifomis, domestica sativa, S. I.
 Zsendül : idején, eleve, előre érik. Zsendülnek a gyümölcsök. Kizsendült jó mag, Pázm. Kizsendült szép virág, Pázm.
 Zsombékol : hantokat hány, összehányt földből határjelet állít.
 Szakadék : vízszakadék.
 Szakócza : kis szekercze, Handhacken.
 Szalú : vájó kés; szalul : hornyol.
 Szarvasfa : Rhus, S. I. Szálingó fák, Sz. D.
 Szélfogás : réten vagy erdőben a mint dolgoznak. Szénégetőnek is csak a tőkén van a szeme, km.
 Szén-vonó : rutabulum, azsag, C. M.
 Szirony : szirnyol, vesszővel köt, Sz. D.
 Szítás : szitakötő.
 Szivács : a szivó kés forgácsa.
 Szinlő bárd : ascia, M. A. C. M.

Szitó-fa, rutabutum P. P.
 Szúvas : szúasodás. Szúvat : crusta carie exesa. Lehullott fáról a szúvat, Sz. D.
 Tala-bér : találmány jutalma.
 Terepes-fa : ágas, elterjedt fa.
 Tetétlen : nincs hegye.
 Tüves fenyő : juniperus.
 Tűz. Harapozó tűz : ignis latius serpens.
 Utvesztő erdő, Faludi T. E.
 Által-ut : via compendiaria.
 Ne keresd az általutat, hogy kerülőbe ne akadj, km. El van utalva : uttal el van járva, pld. szántóföld, Ság.
 Üszögös-fa, Sz. D.
 Verőzi : verőn aszalja, szárítja (napfényen).
 Vetény-fa, mely az elvetett magból terem, Sz. D.
 Vetőlék, a mit elvetnek, elhagyitnak. Kivetőlék : Ausschuss, rejiculum.
 Vesszőzik a fa : ágazik, sarjadzik.
 Virgás : összekötött nyir-vesszők, S. I. Nyir-virics = nyirfa-viz, S. K.
 Vityilló : fűzvesszőből font ház.
 Zápoz : zápfogakat csinál a malom kerékbe vagy orsóba.
 Zárfa : obex, vectis, S. I. Zárkő, zárló : claudens, obserans, M. A. Závár : repagulum, pessulum, claustrum, M. A.
 Zörönyű : vizet beivó, pld. kő.

Balkány (Hegyalja) és Balkon (Bodrog köz.) görbepfa a hidas, ladik- és eketalyigában.

Palóczosan : bókony.

Barkóczás bot : lábán élő állapotban megvagdalt, s forradásokkal tele lévő megtarkázott bot.

Bélkerék : belső kerék.

Bent = ment : mentőgát, töltés.

Ormányság.

Gyümölcsény erdő = gyümölcsös erdő. Aonym. B. R.

Not. cap. 40.

Göbedék, görbedék : tekerületje (Hegyalja), a folyó viznek, gyrus fluminis.

Gilva-gomba (baranyai szó) e helyett : szilfa-gomba. Ezen gomba a rothadt szilfának, bikk, gyurtyán és veniczfának (*carpinus ostrya*) tőkén terem.

Szivószék (Dunamellék) és faragószék (Hegyalja) = Vonószék (Erdély), melyben fajnók van.

Székla (hegyaljai szó) tutajnak, talpfának rúdja, a mivel azt kikötik a szárazra. Ungmegyében : Czejte vagy szórát.

Kassai József a „Hist. nat. Veg.“ pag. 5 után így írja le az élőfának hat részét :

1. A kérgen felül van : dederke, a mint ezt nevezik Borsódban, vagy hártfabőr és diákosan a kéreg pilléje. Ezen dederkének deák szava : cuticula. 2. A dederke alatt vagyon a kéreg : cortex. 3. A kéreg alatt vagyon a hárs : liber arboris. 4. A hárs alatt következik a fa fehére : alburnum. 5. Ez alatt vagyon a fa : lignum. 6. A fának kellő közepén vagyon a fának béle vagy széke : medulla in centro ligni.

Tallóra vágni az erdőt=letarolni (Szalonnán Borsódban hallottam 1875. május-hó).

Ujlaki István, közbirt. erdész.

Védelem.

Az „Erdészeti Lapok“ január havi füzetében a 7-ik oldalon következő állításnak adatott kifejezés :

„a fenyőszű utóbbi időben nálunk is Máramaros-, Árva- és Szepesmegyék erdőségeiben mesés módon elszaporodott, négyzetmértföldekre terjedő lúczfenyveseket tönkre tett, s az elnyomatására irányuló intézkedésekkel még ma is daczol“ stb.

A mennyiben ezen állítás nem alapulhat saját tapasztalásból meritett nézetten, nem lehet máskép, mint úgy, hogy az író valótlan hirnek adott hitelt. Ezen tudósítás olvasása után joggal volnánk közönynyel vádolhatók azért, hogy karba fűzött tétlen kézzel engedték ezen veszélyes ellenség rombolását, elmulasztva a megkivántató irtó eszközöket alkalmazni.

Azon kellemes helyzetben vagyok ezen állítást, a mennyire az az árvai erdőkre vonatkozik, egészen alaptalannak nyilvánítani.

Az uradalmi erdők 56 ezer katastrális holdra terjedő tért foglalnak el 35 □ mértföldnyi területen. Ezen nagy területen az 1875-ik év folyamában 5000 darab (beleszámítva a csalfát) fenyőtörzs, lepetett el a fenyőszútól, és idejekorán levágatva le is kérgeztetett.

Világos tehát, hogy az elmondott szerint négyzetmértföldekre terjedő fenyőszű által tönkre tett erdőkről szó nem lehet.

A fenyőszű előfordul nálunk is, mint minden fenyvesben, (de nem aggasztó mennyiségben) és mivel ezt jól tudjuk, nem mulasztottuk el soha vigyázó éber szemmel kísérni, és elővigyázatból minden rendszabályt alkalmazni, hogy káros terjedését meggátoljuk.

Sokkal kevésbbé megnyugtató lehet reánk nézve, hogy a szomszéd Gácsországban a szállaló üzem következtében

letetözött tönkök sudarai heverve maradnak, holott mint tudva van, ezek meg a metélyfa a fenyőszű legkedveltebb költőhelyei.

Kötelességemnek tartom fennebbi nyilatkozatomat az árvai uradalom magas közbirtokosainak megnyugtatóására és a felmerülhető aggodalmak eloszlatása tekintetéből közzé tenni, kérve a tekintetes szerkesztőséget, sziveskednék ezen helyreigazításomat becses folyóiratának legközelebb megjelenendő füzetébe felvenni. *)

Az elegyes erdők tenyésztésére nézve legyen szabad felhoznom, hogy azok nálunk már egy évtized óta a legnagyobb gondozásban részesülnek, mert előnyeiket mi is kellőleg méltányolni tudjuk.

Ennek bebizonyításául álljon, hogy az utóbbi 12 évben, azaz 1864-től 1875-ig erdőkertjeinkből a szabadba következő mennyiségű csemeték lettek átültetve :

10,876.335 lúcz fenyő; 736.788 erdei fenyő; 412.173 fekete fenyő; 495.402 vörös fenyő; 277.767 jegenye fenyő és 14.093 különféle lombfa.

Nem vélek tévedni, ha azt állítom, hogy egész Magyarországon senki sem ültetett át előttem kellő sikerrel erdőkertekből saját nevelésű jegenyefenyőt. — Árva-Váralján, márcziusban 1876.

Rowland Vilmos,
főerdőmester.

*) Teljes készséggel adtunk a jelen nyilatkozatnak helyet, s örvendünk azon, ha Árvamegyében nincs négyszögmértföldre terjedő szűpusztítás. Figyelmeztetnünk kell azonban t. olvasóinkat és a nyilatkozat t. íróját is, hogy az idézett kérdéses állítás nem épen úgy áll, mint a t. író kezdetben idézte, hanem következőleg (7-ik lap, felülről 6-ik sor) :

„Azon körülmény, hogy a fenyőszű utóbbi időben Csehországban s fájdalom! nálunk Máramaros-, Árva- és Szepesmegyék erdőségeiben stb.“ Ezen szöveg értelme pedig nem mondja azt, mit a t. czikk író ur alább megemlít, s mi a felszólalás indokául is szolgált, t. i., hogy Árvamegyében négyszögmértföldekre terjedne a pusztítás, hanem ellenkezőleg azt, hogy Máramaros-, Árva- és Szepesmegyékben **együttvéve** vannak oly mértékben az erdők megtámadva.

A szerkesztő.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti-Egyesület 1876. évi márczius-hó 20-án tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak : Tisza Lajos elnök ő Nagyméltósága; Wagner Károly alelnök; Balás Vincze, Berzeviczy Egyed, Dégenfeld Imre gróf, Ghyczy Emil, Hoffmann Sándor választmányi tagok és Bedő Albert egyleti titkár.

I. Olvastatik a földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministernek az erdőtörvényjavaslat ügyében az egyesület elnökéhez intézett következő leirata :

3940. sz. A Nagyméltóságodhoz, mint az „Orsz. Erdészeti Egyesület“ elnökéhez 3940. sz. a. intézett megkeresésem kapcsán van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy én a törvényjavaslatot utólag átnézvén, azon meggyőződésre jutottam, hogy az jelen alakja, terjedelme s intézkedéseiben sem a viszonyoknak kellőleg meg nem felel, sem költséges volta miatt az ország jelen helyzetében életbe léptethető nem lenne.

Óhajtanám ugyanis, hogy a törvényjavaslat a tulajdon szabad használatát csakis azon esetekben korlátozza, melyekben az állam érdekei ezt elodázhatlanul követelik.

A törvény intézkedéseit tehát csakis a véderdők, a feltétlen erdőtalajon álló erdők, az állami, a hitbizományi, a holt kézen levő s a törvényhatósági községi erdőkre kívánnám szoríttatni, — míg a kétségtelenül szántható talajon álló erdőkre nézve a szabad használatot semminemű nehézségekkel nem tartom terhelhetőnek.

Az 1. czim III. fejezetében rendszeresíttetni tervezett megyei erdőtanácsok elemeiről az új közigazgatási törvény által elrendelendő bizottság alakítása alkalmával lehetend gondoskodni, s ez esetben egy újabb alkotás nehézségei és költségei önként eslesnek.

Ugyanazon fejezet 38. §-ában tervezett kir. erdőfelügyelők költségeit az ország ez idő szerint nem viselhetvén, a mennyiben a fentemlitett erdők feletti őrködés nélkülözhetlen, ezen felügyeletet a megyék- és kerületekre kívánám bízni.

Az 1. czim IV. fejezetének az erdei kihágások ügyébenei intézkedései a szerint, a mint a törvény megszorító intézkedései szűkebb keretbe vonatnak, önként kevesbülni fognak.

Az V. fejezetben foglalt illetékességi intézkedések sem az ügyek kívánatos gyors intézésére, sem a közvélemény ez irányban nyilvánult kíváncsalmai kielégítésére nézve megfelelők nem lévén, részemről az erdei kihágások s károsítások elítélését a rendes törvénykezési eljárás mellőzésével határozottan a közigazgatás közegeire vélem bízandónak.

A 2. czim intézkedései a kopár területek beültetéséről, mint az ország pénzügyi képességét messze tulszárnyalók vagy teljesen mellőzendők, vagy sokkal szűkebb keretbe lesznek szorítandók.

A 87—111. §§-ban foglalt vízi szállítás vagy fausztatási rendelkezések, — mint melyek egy vízjogi törvény körébe esnek, a javaslatból kihagyandók s a majdan hozandó említett törvénybe lesznek felveendők.

A 4. czim III. fejezetében foglalt büntetések a legeltetési károsítások ellenében, melyekre különös súlyt helyezek, — s általában a lopásokra kiszabott büntetések oly enyhék, hogy a törvény azon intentiója, miszerint a tulajdon a károsításoktól megóvassék s a szándékos kárttevők annak megtámadásától visszariasztassanak, általuk elérhető nem lévén, e czim alatt szigorubb intézkedéseket tartok a javaslatba felveendőknek.

Felkérem az előadottaknál fogva Nagyméltóságodat, hogy a közlött törvényjavaslatot beható tárgyalás alá vétetvén, tekintettel azon körülményre, hogy egy erdőtörvénynek mielőbbi életbeléptetését az állam és a közönség érdekei követelik, egy

ily törvény létrejövetelét oly módon méltóztassék elősegíteni, hogy a vezetése alatti szaktestület kiválóbb ügy buzgó tagjai közreműködésével egy újabb, észrevételeimet figyelembe tartó törvényjavaslatot vagy egészben kidolgoztatni, vagy legalább annak kikötéseimnek megfelelő vázlatát összeállíttatni méltóztassék.

Azon ügyszeretet, melynek Nagyméltóságod közpályáján oly sok alkalommal szolgáltatta fényes tanuságát, biztosítékot nyújt nekem arra nézve, hogy megkeresésemnek, mely ugyan elég fárasztó munkát vesz igénybe, szíves leendő lehetőleg megfelelni.

Mindenesetre felkérem Nagyméltóságodat, hogy jelen átiratomra mielőbb szíveskedjék nagybecsű válaszát megadni.

Simonyi, s. k.

Az igazgató válaszmány készséggel járul ahhoz, hogy az erdőtörvényjavaslat az egyesület által a ministeri leirat kívánatahoz és a közigazgatási rendszer körében időközben beállott változáshoz képest újabb átdolgozás alá vétessék, s ezen munkát teljesítésére Dégenfeld Imre gróf elnökle alatt Wagner, Berzeviczy, Divald és Bedő tagokból álló bizottságot küldi ki.

II. A földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium a határok és utak beültetéséről, s a községi faiskolákról szóló törvényjavaslatot, mely a ministerium kebelében az egyesület képviselőjének közreműködése mellett készült véleményezés végett küldi meg.

Az igazgató válaszmány ezen törvényjavaslatot az erdő-törvényjasslattal összefüggésben állónak ismervén, az ennek átdolgozását teljesítő bizottságnak véleményezésre adja ki.

III. Tárgyaltatik a m. k. pénzügyministeriumnak az erdőöröket terhelő vadászati jegyadó ügyében adott következő válasza :

59639. sz. Folyó évi novemberhó 18-áról 386. szám alatt tett felterjesztésére értesítettik a tisztelt országos erdészeti egyesület, hogy az abban előadott kérelme, miszerint az erdőőrökre az 1875. évi XXI. t. cikk 10. §-ának intézkedése alkalmaztassék, nem találtatott teljesíthetőnek, mert ezen törvény 9. §-a határozottan rendeli, hogy a vadászterületek őrzésére állandóan alkalmazott egyéneknek, ha vadászatra használható lőfegyverrel vannak ellátva, az, a kinek szolgáltatásban állanak, vadászati jegyet mindenesetre szerezní köteles a törvényben megállapított bÍrság terhe alatt, a lőfegyverrel ellátott erdőőrök pedig kétségekÍvűl rendeltetésűk célÍjánál fogva az ezen törvéÍnyszakaszban említett egyének sorába tartoznak, minthogy a törvény egyenesen megkülönbözteti a csak mezei gazdaszati célókra alkalmazott egyéÍneket az erdészeti személyzettől, mÍdőÍn a 10. §-ban különlegesen azt rendeli, hogy a 9. §. határozata nem terjed ki a mezei gazdaságnál vetések, termények és állatok őrzetere alkalmazott egyénekre.

A fennálló törvény ezen pozitív intézkedéseÍvel szemben a tisztelt egyesület fentÍjelzett kérelmének Ígyfeleembe vétele tehát a minÍsterium ÍogkőréÍn ÍÍvűl esÍk, és annak érvényesÍtése csakÍs a törvényhozás újabb intézkedése folytán válnék lehetővé. — Budapestén, 1875. deczemberhó 28-án. — A magy. ÍÍr. pénzügyminÍster helyett: Madarassy.

Az Ígazgató választmány a maga részérőÍl Ís átlátÍja azt, hogy ez Ígyben törvényhozási Íntézkedésre van szűkség, és mÍután meg van győződve arról, hogy a vadászati jegyadó az erdőőröket, kÍknek fegyvere a szolgálat sikeres Íyakorolhatásához szűkséges eszkőzűl tekintendő, méltatlanul terheli: az erdőtörvényÍjavaslat átdolgozására kÍküldőtt bizottságnak Ígyfelemébe ajánÍlja azt, hogy az említett Íjavaslat szerkesztésénél az

erdészeti személyzet vadászati jegyadója megszüntetését célzó javaslatot vegyen fel.

IV. A földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium a cserkéregtermelés ügyében a következő leíratot intézi az egyesülethez :

4631. sz. 1876. februárhó 24-én. A cserzésre alkalmas anyagok, különösen a fiatal cserfák héja mindinkább keresett kiviteli czikké válik, sajnálattal értesülök azonban több oldalról arról, hogy a növekedő kivitel ingere által félrevezetettve, az okszerű csermívelés szabályai erdőbirtokosaink legtöbbje által elhanyagoltatnak, és az erdőkihasználás erdőpusztitássá fajul. Miután óhajtandó, hogy a csermívelés az erdészet állandó és biztos jövedelmi forrásává váljék, hajlandó lennék intézkedni, hogy e tekintetben az erdőbirtokosok úgy a saját, mind a közügy érdekében kellőleg tájékoztassanak. E tárgyban nyelendő minél bővebb értesülésem céljából felkérem az egyesületet, miszerint a hazánkban már fennálló okszerűen vezetett csermívelésekről, (péld. Albrecht fhg, Friesenhof b. Nyitra-megye) közelebbi adatokat szerezvén, ezeket, valamint a csermívelés terjesztése és okszerű irányba terelésére alkalmasnak vélt rendszabály, illetőleg utasítások iránti javaslatait minél előbb tudomásomra hozni sziveskedjék. — A minister meghagyásából :

Kenessey.

Az igazgató választmány a kivánt javaslat iránti véleményadással Hoffmann Sándor, Illés Nándor és Bedő Albert választmányi tagokat bizza meg.

V. Elnök ó Nagyméltósága közli a választmánnyal, hogy Budapest főváros a határában lévő kopár hegyek befásítása iránti véleményadásra kérvén fel az egyesületet, erre elnökiileg azon válasz adatott, hogy az egyesület készséggel teljesíteni a főváros kívánatát, ezt megelőzőleg azonban érdemlegesebb

nyilatkozhatás végett szüksége van Budapest főváros külhatára földterületének talaj- és emelkedési viszonyait kitüntető geologiai és lejtmereti, illetőleg magassági, továbbá az erdősitendő területek egymáshoz való fekvésének és egymással való összefüggésének, s a térnagyságnak átnézetét nyújtó birtokrészleti térképeire, miért is ezek megküldésére a t. fővárosi tanács felkérte.

Helyeslő tudomásul vétetik.

VI. A titkár bemutatja a győrvidéki gazdasági egyesület azon kérelmét, melyet nevezett egyesület az önálló magyar jegybank felállítására, és a külön védvámterület ügyében a képviselőházhoz intézett, valamint azon átiratát is, melyben az egyesületet annak pártolására kéri fel.

A válaszmány ez iratokat az egyleti alapszabályok 18. §-a értelmében tudomásul veszi.

VII. A titkár bemutatja az egylet azon alapító tagjainak névsorát, kik az alapítványi kamatok befizetésével már több év óta vannak hátralékban, s kik többszöri felszólításra sem teljesítették a befizetést.

Az igazgató válaszmány figyelemmel arra, hogy a kamatokkal hátralékos tagok közül többen lehetnek, kik nem szándékosan mulasztják el a befizetést: a hátralékosokat a befizetésre való 4 heti határidő kitűzése mellett még egyszer felhívandóknak tartja, felkérve egyúttal az elnökséget, hogy a mennyiben a felhívásnak kellő sikere nem lenne, a tőkék felmondása iránt belátása szerint intézkedjék.

VIII. Az egyesület 1875. évi számadásainak megvizsgálásával Wagner, Hoffmann és Balázs tagtársak bizatnak meg.

IX. Elnök ő Nagyméltósága közli a válaszmánnyal, hogy a hazai erdőbirtokosokhoz az egyesületbe alapító tagokul leendő belépésük iránt felhívásokat intézett, s hogy az egyleti alelnök

és titkár az erdészeti szakférfiakhoz rendes tagokul leendő belépésök iránt szintén hasonló irányú felhívást adtak ki.

Az igazgató választmány helyeslőleg veszi tudomásul a tett felhívásokat, s egyidejűleg az egyesületbe felvétetnek következő alapító tagok :

Engel D. F. fakereskedő 100 frt, Kellner Valer m. k. erdőmester 100 frt, Hóra József m. k. erdőgyakornok 100 frt, Steinhausz József m. k. erdész 100 frt, Mjazyovszky Károly m. k. erdész 100 frt, Szontagh Géza m. k. erdész 100 frt, Szabó Adolf m. k. főerdész 100 frt, Czirbesz Kálmán közalapítványi erdőrendező 100 frt, Stróbel Sándor urad. erdőmester 100 frt, Petykó József m. k. katast. erdőbecslő 100 frt, Simonyi Lajos báró 200 frt, Dégenfeld Lajos gróf 200 frt, Wenkheim Rudolf gróf 200 frt, Horgosi Kárász Imre újabban 100 frt, Hunyadi Imre gróf 200 frt, Széchenyi Pál gróf 100 frt, Radák Ádám báró 200 frt, Boleza István gróf 200 frt, Rochlitz Nándor m. k. erdőgyakornok 100 frt, Nopcsa Ferencz báró 100 frt alapítványokkal, mely hazafias áldozatkészségükért a tiszt. alapítóknak az egyesület elismerő köszönete nyilvánítatik.

Az eddig beérkezett tagsági nyilatkozatokkal jelentkezett évdíjas tagok szintén felvétetnek, az igazgató választmány azonban a többi tért igénylő névsornak az egyület folyóiratában a jelen jegyzőkönyv alkalmával való közlését nem tartja szükségesnek azért, mert az egyesület összes tagjainak névsora, ha a még folyamatban lévő aláírások befejezve lesznek, külön fog kinyomatni és kiadatni. Kijelenti továbbá a választmány, hogy a tagsági oklevelek is, az aláírások befejezése után, kellő számban kinyomandók lesznek, s úgy az alapítóknak, mint a szabályszerű nyilatkozatokat kiállított tagoknak megküldendők.

X. A titkár jelenti, hogy néhai Beniczky Ödön 100 frt alapítványát az örökösök, Hunyady Imre gr. 200 frt és Széchenyi Pál gr. 100 frt alapítványaikat készpénzben befizették, s hogy ez összegekkel, úgy mint eddig, magyar földhitelintézeti záloglevelek vásároltattak. Előadja továbbá, hogy egy más alapító tag részéről szintén történt alapítvány-befizetés olyképen, hogy az illető az aláírt 100 frt tőke befizetésére egy 100 frtról szóló magyar urbéri kötvényt küldött.

Az igazgató válaszmány a készpénzben teljesített befizetéseket örvendetes tudomásul veszi, az urbéri kötvénynyel teljesített befizetésre nézve pedig tekintettel arra, hogy az alapítványoknak urbéri kötvényekben való befizetése eddig csak azon esetben fogadtatott el, midőn az alapító azt az alapítás napján letette, vagy az alapításra vonatkozó levelében kijelentette, hogy azt ily kötvényben kívánja fizetni, s hogy ehhez képest a készpénz tőkéről kiállított és az egyesület tőkevagyonában is 100 frt valódi értékkel számításba vett alapítványi összegek a névleges 100 frtról szóló kötvényekkel az egylet tőkevagyonának megcsorbitása nélkül nem egyenlithetők ki: az alapítványát urbéri kötvénynyel befizetni kívánó t. alapító tagot értesíteni rendeli, hogy a beküldött urbéri kötvény a beküldés napján fennállott tőzsdei pénzürtékkel a t. alapító kötelezvényében foglalt tőkének részbeni megfizetéséül számításba vétetett, s hogy ehhez képest felkéretik a t. tagtárs, miszerint a beküldött urbéri kötvény tőzsdei pénzürtéke és a 100 frt valódi értékről szóló alapítványi kötelezvény értéke közötti különbséget, mely a jelen esetben a f. évi márczius-hó 12-én megjelent hivatalos lapban közölt tőzsdei árfolyamot számítva 23 frt., az alapítványi pénztárba befizetni sziveskedjék.

XI. Az egyesület közlönyében garmond betűkkel és laponként 45 sorral számítva kiadott hirdetésekre nézve a következő árszabályzat állapittatik meg: az első negyven sorért

soronként 40 krajczár, az erre következő husz sorért, illetőleg 41 egész 60 sorig, soronként 30 krajczár, míg a 60-ik soron felül következő sorok egyenként 20 krajczárral lesznek számitandók.

XII. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Wagner Károly és Ghyczy Emil tagtársak kéretnek fel. — K. m. f.

Hitelesítik :

Wagner Károly,

alelnök.

Ghyczy Emil,

választn. tag.

Tisza Lajos,

elnök.

Bedő Albert,

titkár.

A folyó évben Budapesten tartandó IX. nemzetközi statistikai kongresszus programja.

I. szakosztály. *Elmélet és népesség.* 1. A statistika mint oktatás tárgya, az elemi, közép és felső tanintézetekben. 2. Mely alapokat szolgáltatasson a statistika, hogy helyes halálozási táblázatok szerkesztessenek? 3. Mily alakban szerkesztessenek a nagyvárosok időközönkénti népesedési kimutatásaik, hogy összehasonlíthatók legyenek? — II. szakosztály. *Igazságügy.* 1. Az igazság-szolgáltatási lajstromok és a bűnös visszaesők. 2. A telekkönyvi statistika. — III. szakosztály. *Orvosi és közegészségügy.* 1. A járványos betegségek nemzetközi statistikája. 2. A Cholera statistikája. 3. A gyógyfürdők és ásványvizek statistikája. — IV. szakosztály. *Mezőgazdászat és erdészet.* 1. A mezőgazdasági statistika. 2. Az erdészeti statistika. 3. Mezőgazdasági meteorologia. — V. szakosztály. *Ipar, kereskedelem és forgalom.* 1. A házi ipar statistikája. 2. Az iparban előforduló bal- és halálesetek, melyek a munkából erednek, s ezen balesetek elleni biztosítás, valamint a munkások érdekében létező

intézmények statistikája a nagy iparban. 3. Mely szabályok szerint volnának az általános mérleg s a külkereskedelmi táblázatok szerkesztendőek? 4. A vasutak és az áruk belforgalmának statistikája. 5. A nagy városok nemzetközi pénzügyi statistikájának terve.

A Pozsonyban tartott mult évi alsóbbrendű államvizsga.

Ezen vizsgánál Boboth Elek közalapítványi erdőmester mint elnök, Hoffmann Antal, Károlyi gróf erdőmestere és Ertl Gusztáv m. kir. erdőrendező és számvevő mint vizgabiztosok működtek.

A vizsgára bocsátott és megjelent 9 egyén közül 3 a kincstárnál és 6 magánbirtokosoknál volt alkalmazva, nemzeti-ségüket tekintve, 3 magyar és 6 külföldi (cseh és morva) volt.

A megvizsgáltak közül csak is 1 a kincstárnál alkalmazásban lévő napdijas erdőőr nyerte el az igen alkalmas osztályzatot, míg a többi 8 alkalmatosnak találtatott.

Az erdőtörvényjavaslatról.

(B.)

T. olvasóink az Országos Erdészeti-Egyesület legutóbbi választmányi ülésének jelen füzetünkben közölt jegyzőkönyvéből már értesültek arról, hogy az erdőtörvényjavaslat kérdése elvi tekintetekben is újabb fordulatot vett. Az igazgató választmány által Dégenfeld Imre gróf elnöklete alatt Berzeviczy, Divald, Wagner és Bedő tagokból kiküldött bizottság a törvényjavaslatnak a földmivelési minister ur részéről közölt elvi nézetek szerinti tárgyalását megtartotta, s minthogy ez ügy olvasóinkat kiválóan érdekli, kötelességünknek ismerjük közölni a bizottság azon főbb elvi megállapodásait, melyek szerint a törvényjavaslat az Erdészeti-Egyesület bizottsága részéről újra kidolgozandó lesz:

1. Az erdőirtások korlátozását célzó azon intézkedés, hogy erdőt hatósági engedély nélkül irtani ne szabadjon, elmarad azért, mert természetszerű jogosultsággal bír azon feltétel, hogy erdőt oly helyen, mely más előnyösebb gazdasági művelésre nem alkalmas, senki irtani nem fog, s ha az mégis megtörténék, a hozandó törvény az ebbeli káros cselekvényt az által gátolja meg, mert a feltétlen erdőtalajról kiirtott vagy elhasznált erdő helyett bizonyos határidő alatt új erdő nevelendő.

2. A gazdasági kezelésbe való azon kormánybeavatkozás, mely általában a gazdasági tervek felülvizsgálatában és jóváhagyásában állandó, a községi, törvényhatósági, városi, egyházak, egyházi testületek és egyházi személyek, hitbizományok által birt erdőkre terjed ki.

3. A törvény végrehajtására királyi erdőfelügyelők alkalmazandók, ezek száma azonban, tekintettel arra, hogy az irtás iránti hivatali tárgyalások elesnek, s a kopár területek beerdősítése is figyelemmel az ország anyagi helyzetére csak a legszükségesebb mértékre szorul, az eddigi tervezethez képest tetemesen alább száll, s díjazása az államköltségek újabb szaporítása nélkül, a hozandó erdőtörvény alapján az erdőkárosítások után kiszabandó bírság pénzekben elegendő fedezetét találja.

4. Az erdei termények vizen való szállítását szabályozó intézkedések a hozandó erdőtörvénybe felveendők, mert ennek mellőzése esetében a vízi-ut használatára utalt erdők terményei nem csak a magán- de a közgazdaság kárára is kilennének az értékesíthetés alól zárva, különben is pedig nem lehet indok az eziránti intézkedések elhagyására azon többek részéről hangsúlyozott állítás, hogy vízjogi törvény hiányában a vízjog körébe vágó intézkedések ne lennének tehetők; nem pedig azért, mert lex posterior derogat priori, s ha mégis oly határozatok vétetnének fel, melyek annak idején a vízjogi

törvény által módosíttatnak, igen könnyű lesz akkor azt kimondani, hogy jövőre ezen meg ezen §§-ok helyett következők fognak érvényben állani. Az élet és megélhetés gyakorlati intézkedéseket követel, az elmélet kedvéért azonban nem szabad az élet észszerű és jogos kívánalmait az ország és az erdőbirtokosok tetemes kárával háttérbe szorítani.

5. A törvényjavaslat eddigi tervezetében foglalt megyei erdőtanácsok teendői a közigazgatás körében történt változáshoz képest a közigazgatási bizottságokra mennek át, ami a célba vett újabb tervezet szerint annyival könnyebben lesz az új keretbe beilleszthető, mert a nem feltétlen erdőtalajon álló erdők irtásának megengedése és a kopár területek beerdősítésének célszerűbb megszorítása által a hivatali teendők is lényegesen kevesbülnek.

6. Az erdei kártételek ügyében való bíraskodás közigazgatásilag, illetőleg a szolgabíró által teljesítendő, oly szabad körrel azonban, hogy ha az erdőbirtokosnak tetszik, bizonyos összegig a falusi-bíró bíraskodását is igénybe veheti.

7. Kártérítésekre nézve a birtokosnak az elkövetett kár kétszeres értéke legyen megtérítendő, azért, hogy ennek fele a károsítók ellen részéről viselendő felügyeleti költségek megtérítéséül szolgáljon. Ez összesen kívül azonban bírság fizetetik, mely az 5 frton felüli károsításoknál nagyobbra szabandó mint az 5 frt értékig elkövetettekénél.

Ezek azon főbb elvek, melyekre nézve a bizottság tagjai között egyhangu megállapodás jött létre, s melyek szemelőtt tartásával a törvényjavaslat újabb kidolgozása Wagner, Divald és Bedő tagtársakra bízott.

Kapcsolatban még a lapunk múlt füzetében közölt interpellációval meg kell említenünk azt, hogy Simonyi báró földmívelési miniszter ur arra márczius 21-én aként felelt, hogy az erdőtörvényjavaslatot kész annak folyamatban lévő átdolgozása után rövid idő alatt, és pedig a törvényhozás jövő ülés-
szakában előterjeszteni.

(B.) **Az aschaffenburgi erdészeti tanintézet fenntartása** vagy a müncheni egyetemmel való egyesítése nem sokára ismét szőnyegre kerülend a bajor kamarában a költségvetési vita alkalmával. E kérdés eldöntése összefügg a Németországban megindult és az ottan uralkodó modern nézetek folytán meg lehetségs tulsúlyra jutott azon áramlattal, mely arra törekszik, hogy a német erdészek egyetemeken neveltessenek, illetőleg, hogy az erdőakadémiák az egyetemekkel egyesítsenek; a mit azonban daczára minden ebbeli törekvésnek gyakorlatilag mindeddig egyik akadémiára nézve sem foganatosítottak. A helyzet nem jelentéktelen illüstratiójául szolgál azonban az, hogy a megelőző bajor országgyűlés határozatilag kimondotta, miszerint az akadémiát Aschaffenburgban megtartani kívánja. De mi történik most? a bajor kormány, melynek erdészeti tanácsosai az akadémiának Münchenbe való áthelyezése mellett vannak, az 1876/7-ki államköltségvetésben az aschaffenburgi intézetnek tanerők és taneszközökkel való megfelelőbb ellátása végett az akadémiái költségvetés eddigi szerény 57.000 márkát tevő összege helyett, a fokozatos fejlesztés mellőzésével, mindjárt egyszerre 280.000 márkát vesz fel a költségvetésbe, s az országgyűlést azon helyzetbe hozza, hogy vagy egyesíti az akadémiát az egyetemmel, s ekkor megkiméli a felvett költséget, vagy pedig ha ezt nem teszi, akkor kénytelen lesz azt megszavazni.

Tagadhatlan, hogy az egyesítés mellett buzgólkodók részéről a számítás nem rossz, s hogy fegyverök ez esetben igen éles is; hogy azonban mi haszna lesz a nagy igényű glace-kezttyüs erdészek nagyvárosias nevelésének, az ez idő szerint más kérdés, s felette majd csak a jövő fog határozni. Az illetők ez ügyben sokat várnak még a saját szavaik szerint „erdészeti országgyűlési biztosul“ megválasztott kamarai követtől Ganghofer erdőtanácsostól, ki maga is az

egyetemre való áthelyezés hive lévén, ékesszólását remélhetőleg majdan ez irányban fogja érvényesíteni.

Az erdészeti államvizsgálatok szabályozása. Lapunk múlt évi IV. füzetében említést tettünk volt azon értesülésükről, hogy az államvizsgálatok újabb szabályozás alá vétetnek; most e kérdés annyival jutott határozottabb álláspontra, hogy a földmivelési ministerium az Orsz. Erdészeti-Egyesületet, az osztrák tartományok államvizsgálati szabályzatának megküldése mellett, a teendő változtatások iránt véleményadásra kérte fel. Egyleti elnök ur ő Nagyméltósága az igazgató választmány elé terjesztendő javaslat kidolgozásával Divald és Bedő tagtársakat bizta meg.

Országos kiállítás. Szegeden folyó évi augusztus 20-tól szeptember 10-ig magyar országos ipar-, termény- és állatkiállítás tartatik, melynek bejelentési határideje f. évi május végével jár le. A kiállítás az egyes szakok jellegének kellő megóvása végett XVI. csoportra oszlik, melyek elsőjét: **az erdőtermények és félkészítmények, nehezebb faipar** csoportja képezi. A bejelentett tárgyak július 15-től ugyanezen hó végéig küldendők be. Bejelentések és tudakozódások „A végrehajtó bizottság elnökéhez Szegedre” intézendők. Ajánljuk erdőbirtokosaink és erdőgazdáink figyelmébe.

A f a p i a c z r ó l.

Budapest, ápril-hó 5-én 1876.

A Duna még nem vonult vissza medrébe, míg a Tisza és több mellékfolyója az utóbbi napokban épen veszélyesen kiáradtak. E szomorú helyzet okozza azt, hogy a máskor ily időben élénkülni szokott üzlet most még csendes és általában azon alig néhány helyre szorítkozik, hol árviz nincs.

Figyelmet érdemel egyébiránt az, hogy az árviz által nem szenvedett kereskedők különösen az ártéres vidékeken

levő, vagy oda irányuló faanyagok után habár tartozkodó módon, de mégis határozott érdeklődéssel tudakozódnak.

A Tisza áradása további tetemes károkat és faanyag-veszteségeket okozott, úgy hogy a fogyasztó közönség általában véve meggyérült készlettel áll szemben. E helyzet a termelő erdőgazdára nézve ez időszerint az anyagok magasabbá váló értékében, mint már mult tudósításunkban is jeleztük, némi előnyt nyújt, felette fájdalmas áron azonban, és nem épen kár nélkül a jövőre, miután az is igen valószínű, hogy az elrombolt lakházak és gazdasági épületeknek egy nagy része többé nem fog felépülni, mert a különben is elszegényedett és az árvíz által mindenüktől megfosztott kis-telkes földmivesek közül, a mostani drága pénzviszonyok súlya között, igen sokan nem lesznek képesek épületeiket újra felállítani, mivel ismét az állandó fogyasztók száma szenved csökkenést.

Külföldön általában az árak javulását, s a kereslet élénkülését jelzik. Ujabban pedig, miként ezt februárhavi tudósításunkban is közöltük volt, haladó fokozatban vesz irányt fakereskedésünk Francziaország felé, mire természetszerűleg kényszeríti az északi- és déli-német piacok bővebb készlete. Értesülésünk van még arról is, hogy faanyagaink a Dunán le Oláhország részére is az eddiginél kedvezőbb mértékben vétetnek igénybe, minek minél fokozottabb kifejlesztését óhajtanók, mert nem csak Oláhországot, de az összes aldunai tartományokat természetszerű fogyasztóinknak tartjuk, noha fájdalommal ismerjük el, hogy fakereskedésünknek ottani czélszerű kifejlesztésére eddigelé igen kevés tétetett, jóllehet hogy ott, a solid és kellő szakképességű vállalkozás hálás mezőre találna.

Egyes piacokról a következő árakat jegyezhetjük fel :

Budapesten. Egy köbméter 29 cm. széles

5 meter h. jegenyefenyő deszka 13—20 frt.

Egy köbm. 29 cm. sz., 5 m. h. lúczf. deszka . 14—22 „

Egy köbméter fűrészelt tölgy épületfa . . . 25—34 frt.

Egy hektoliter kemény faszén . . . 52—60 kr.

Kassán. Egy köbm. fenyő épületi és szerszámfa 8.7—10.4 frt.

Egy köbméter tölgy épületi- és szerszámfa 12—14.5 „

Egy méter bükk hasábfa . . . 3 frt 55 kr.

„ „ tölgy „ . . . 3 „

Nyiregyházán. Fenyő fűrészáru köbméterenként 10—15 frt.

Tölgy és kőris fűrészáru köbméterenként 19—22.25 „

Ungvárt. Egy köbméter tölgy szelvényáru

méret különbségek szerint . . . 10—21 „

Egy köbméter fenyő szelvényáru méret különbségek szerint . . . 6.5—12.6 „

Azok számára, a kiket közelebbről érdekelhet, idejegyezzük még, hogy a kincstár által Ungvárt termelt és kitűnő minőségű hamuszir ott helyt métermázsánként közelebbről 24.5 frtért adatott el, a mi tekintve azt, hogy ez áru Triesztben közelebbről 26.75 frton kelt, igen kedvező árnak mondható.

Szegeden. Egy köbméter fenyő fűrészáru . 12—17.5 frt.

Triestben a donga árak aként állanak, mint mult füzünkben közöltük.

A tölgyfaanyagok általában keresettek, úgy a külföldön mint nálunk is.

Bedő Albert.

K ü l ö n f é l é k .

A kolozsvári m. kir. jószágigazgatósághoz tartozó görgényi, kolozsvári, topánfalvi, fogarasi, szászsebesi és vajdahunyadi m. k. erdőhivatalok ujra szerveztettek. A jelenlegi tiszti személyzet rendelkezési állapotba tétetett s az új szervezés szerint betöltendő állomásokra pályázat nyitott, melynek határideje folyó hó 20-án jár le. A tiszti létszámot később lesz alkalmunk közölni.

Fakereskedők mozgalma, mult márcziushó 25-én a horvát-szlavonországi és triesti fakereskedők Zágrábban,

és szintén márczius 26-án a németországi fakereskedők egylete majnai Frankfurtban gyűléseket tartottak. Gondunk lesz arra, hogy a hozott határozatok főbb pontozatait t. olvasóinkkal közöljük.

Változás az erdészeti szolgálat körében. *) A m. k. pénzügyminister Kovácsics Edét, doroszlói erdőhivatali számvivőt, a pénzügyministerium erdészeti osztályához főerdésszé nevezte ki.

Gazdasági könyvjegyzék. Stein János kolozsvári könyvkereskedő „Magyar gazda könyvtára” czim alatt gazdasági könyvjegyzéket adott ki, melyet az érdeklődőknek kívánatra ingyen és bérmentve küld meg.

Az Orsz. Erd.-Egyesület pénztáránál teljesített fizetések.

(1876. márczius hóban.)

375. szám. Gróf Festetich György 50 frt, Schmidt Ignác körerdész 8 frt, Mess Alajos erdész 8 frt, Gott-hilf Ede fa- és terménykereskedő 8 frt, Penszl Antal m. kir. katast. becslőbiztos 8 frt, Lévy Sándor tisztartó 4 frt, Midloff J. főerdész 1 frt, Török Pál városi erdőmester 10 frt, Kermopotich Nándor m. kir. erdész 8 frt, Stolcz József m. k. erdész 8 frt, Trauer Gusztáv m. k. erdész 8 frt, Györke István m. k. erdőgyakornok 8 frt, báró Ghillány László 8 frt, Piller Sándor földbirtokos 8 frt, Geiszler József k. főerd. 15 frt, gróf Szápáry Imre 20 frt, Kákossy László erdész 8 frt, Néhrer Mátyás fakereskedő 5 frt, Forberger Pál erdészsegéd 8 frt, Eltzenbaum Róbert főerdész 8 frt, Böhm Ferencz főerdész 24 frt, nagyváradai káptalan 3 frt, Horgosi Kárász Imre földbirtokos

*) Ezen rovat alatt a hazai összes erdőbirtok kezelésénél történő szolgálati változásokat kívánjuk közölni a célból, hogy erdészeti szaktársaink állásáról és működési helyéről, az ország minden részében szétszórva élő szaktársak és ügybarátok tudomással bírhaszanak. E szándéknak természetesen csak úgy felelhetünk meg, ha a t. szaktársak az őket illető, vagy körükben előforduló változásokról nem mulasztják el szerkesztőségünket mindig a maga idejében értesíteni.

Szerk.

10 frt, gróf Erdődy István 50 frt, Ollári uradalom 8 frt, Kolozsmonostori m. k. gazd. tanintézet 8 frt, Prindl András m. k. erdőmester 11 frt, Gondos János főerdész 8 frt, Kumper Mór körerdész 8 frt, Svoboda János cs. k. erdőmester 8 frt, Herczer Antal m. kir. erdőmester 8 frt, Ivánka Imre vasuti igazgató 15 frt, Mess Alajos körerdész 8 frt, Szilniczky Jakab m. k. bányatiszt 8 frt, Pick testvérek 2 frt 50 kr, Weisz Ferencz m. kir. fogalmazó erdőgyakornok 16 frt, Korossy Károly m. k. erdész 8 frt, Pietz Evald m. k. erdész 15 frt, báró Nopcsa Ferencz 5 frt, Magerle Ede m. k. erdész 15 frt, Pulvermacher Gusztáv m. k. erdőrendező főerdész 8 frt, Kajaba Lajos főerdész 8 frt, Herczog Gyula famester 8 frt, gróf Dégenfeld Imre 108 frt, Berzeviczy Egyed országgyűlési képviselő 8 frt, ifj. Hoffmann Sándor m. k. ministeri titkár 8 frt, Delavos Ernő m. k. erdész 8 frt, Tarányi uradalom 8 frt, Skvór Ignác m. k. erdész 8 frt, Leschák Károly főerdész 5 frt, Vibiral János városi erdész 8 frt, Friedmann Ignác kincst. nagybérlő 8 frt, herczeg Pálffy Antal 65 frt, Schwob Sándor m. k. erdész 5 frt, Scheitli Károly erdész 3 frt, Lieskó Ede m. k. erdőgyakornok 8 frt, Rácz Vendel körerdész 8 frt, Halácsy Kálmán erdész 5 frt 20 kr. Nozdroviczky Miklós városi erdész 2 frt 20 kr, Bencze János megyei erdész 8 frt.

Előfizetési felhívás az „Erdészeti Lapok“ 1876. évi vagy tizenötödik évfolyamára.

Az „ERDÉSZETI LAPOK“ 1876. évi vagy XV-ik évfolyamára előfizetést nyitván, hazafiúi tisztelettel kérjük fel azon t. ügybarátainkat, kik az erdők érdekeinek megvédésére és előmozdítására eddig is lan-
kadatlan kitartással küzdő harczosok valának, hogy lapunkat továbbra is becses pártfogásukra méltassák, s azon erkölcsi és anyagi támogatást, melyben eddig részesítették, a jövőre se vonják meg.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“, mely alapszabályaiban kitűzött céljaihoz híven az erdőbirtoknak, s az ennek gazdasági kezelésénél alkalmazott tisztviselőknek érdekeit feltétlen odaadással óhajtja szolgálni: az általa kiadott „Erdészeti Lapok“-ban oly szakközlőnyt kíván az érdeklettek kezeihez juttatni, mely a folyton haladó elmélet és gyakorlat színvonalán állva, úgy a birtokosnak, mint az erdőtisztzi személyzetnek igényeit minden irányban kielégítse.

Tudjuk, hogy kitűzött feladatunk megoldása nem könnyű, de erőt kölcsönöz ebbeli teendőink elvállalására, munkatársaink diszes és avatott-tollu csoportja s azon pártfogás, melyet az eddigiek alapján szakértő közönségünkötől és ügybarátainktól továbbra is jó reménnyel várhatunk.

Bizalommal kérjük azért t. olvasóinkat, hogy szíveskedjenek az „Erdészeti Lapok“ jelen évfolyamának eddigi tartalmát még egyszer áttekinteni, és azon esetre, ha az megelégedésüket kinyerte, előfizetésüket mielőbb megújítani, egyszerűen pedig arra is buzgón közreműködni, hogy becses ismeretségük köréből legalább egy vagy két új előfizetőt, s ezekben erdészeti ügyünknek ugyanamnyi ügybarátot szerezzenek, mert ezáltal lapunk fokozottabb anyagi és szellemi erőt nyervén, tartalmában is megfelelő arányban fog gyarapodhatni.

Nem mulaszthatjuk el még azon körülményre is utalni, hogy erdőségeink megadóztatásának kérdése az új kataszteri törvény alapján már a jövő évben gyakorlati megoldást kezd nyerni, s hogy ebből folyólag részünkről azon leszünk, miszerint lapunk az erdőbirtokosok jogos igényeit hivatásához illően védje, s az e részben felmerülő kérdésekre alapos tájékozással szolgáljon.

A faüzlet forgalmáról és a faárak állásáról, mint eddig, úgy ezután is, rendes tudósításokat fogunk adni.

Az „Erdészeti Lapok“ havi füzetekben jelennek meg legalább 3—4 nyomtatott iven, szakbeli hirdetéseket is tartalmazó külön színes boríték alatt, rajzokkal és szükség szerint külön mellékletekkel. Előfizetési ár egy évre 8 frt. Azok, kik az „Országos Erdészeti Egyesület“ tagjai, vagy azokká lesznek, az évi 5 frt tagsági díjon kívül a lap egész évi folyamáért külön csak 3 frtot fizetnek. A ki eddig nem volt az egyesület tagja, de a lapokat mint olyan kívánná járattatni, kéretik e szándékát az összesen 8 frtot tevő tagsági- és lapdíjnak befizetése mellett, az egyesülethez intézendő egyszerű levél útján kijelenteni.

Az előfizetések legcélszerűbben posta-utalvány által „Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztárához Budapestre“ (vár, dístér 12. szám) intézendők.

Budapest, 1875.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“,
mint kiadó.

Bedő Albert,
szerkesztő.

Hirdetmény-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1876. évi IV. füzetéhez.

 Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

P á l y á z a t.

10574. sz. Az alábbi kimutatásban megjelölt, és a kolozsvári jószágigazgatóság kerületéhez tartozó görgényi, fogarasi, szász-sebesi, vajdahunyadi, topánfalvi és kolozsvári m. k. erdőhivataloknál betöltendő, s a kimutatásban megjelölt járandóságokkal és illetményekkel jutalmazott erdőtisztai állomásokra ezennel pályázat nyitattik:

Létszám	Az állomások megnevezése	Rangosztály	A személyes járandóságok egy évre				Teherrel járó illetmények egy évre			
			fizetés	lakpénz	tűzifa	kaszáló	irodai	szolgatartási	utazási	lő- és kocsitartási
			forint	köbméter	kat. hold		á t a l á n y			
							f o r i n t			
1	Erdőrendező	VIII.	1400		66	7	.	.	900	600
1	Erdőmester	"	1400		66	15	150	200	400	600
1	"	"	1200		66	15	100	200	400	600
2	" 1200 frttal	"	2400		132	30	200	400	700	1200
1	"	"	1000		66	15	100	200	250	600
1	Kezelő főerdész	IX.	900		48	12	15	.	300	400
1	" "	"	900		48	12	15	.	200	400
1	" "	"	800		48	12	15	.	300	400
2	Pénztárnok és számvevő 800 frttal	X.	1600		84	20	.	.	.	.
2	Pénztárnok és számvevő 700 frttal	"	1400		84	20	.	.	.	.
1	Ellenőr	XI.	600		36	8	.	.	.	.
1	Raktártiszt	X.	800		42	10	20	.	.	.
2	" 700 frttal	"	1400		84	20	40	.	.	.
3	Erdész 800 frttal	"	2400		126	30	45	.	600	1050
1	"	"	800		42	10	15	.	150	350
2	" 700 frttal	"	1400		84	20	30	.	400	700
3	" 700 "	"	2100		126	30	45	.	450	1050
6	" 600 "	"	3600		252	60	90	.	900	2100
3	Erdőgyakornok 550 frttal	"	1650		.	.	.	.	.	.
3	" 450 "	"	1350		.	.	.	.	.	.
4	" 360 "	"	1440		.	.	.	.	.	.

A főntebb megjelölt állomások mindenikével, kivéve az erdőrendezőt és az erdőgyakornokokat, a fizetés két harmadával egyenlő tisztíóvadék letételének kötelezettsége van összekötve.

Folyamodók sajátkezüleg irt, az eddigi összes szolgálat kimutatását tartalmazó, és hivatali főnökük által szabályszerűen minősített szolgálati táblázattal, tanintézeti és államvizsgai bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket, melyekben különösen a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes birása igazolandó, legkésőbb f. évi áprilhó 20-ig közvetlenül a m. k. pénzügyministeriumhoz nyujtsák be.

Budapest, 1876. márczius 16-án.

A m. k. pénzügyministerium.

Fa-eladás.

8113. A kolozsvári m. kir. jószágigazgatósághoz tartozó Erdélyben fekvő görgényi erdőhivatal radnótfájai (herbusi) farakhelyén készletben lévő mintegy 15.800 köbméter (ötszázezer köbláb) lúcz- és jegenyefenyő szálfá nyilvános verseny útján eladandó.

Az ajánlatnak az előbb megjelölt egész készletre, s az ígért árnak, a mennyiben az átadandó szálfák, tekintet nélkül a minőség és méretek szerinti különbségre, a kipuhalt köbtartalom alapján köbméretek szerint lesznek fizetendőek, az összes készletre átlagosan egy köbméterre vonatkozóan kell tétetni. Az árverési és szerződési feltételek a m. kir. pénzügyministerium XVII. ügyosztályában Budapesten, valamint a kolozsvári m. kir. jószágigazgatóságnál, és a görgényi m. kir. erdőhivatalnál f. évi márczius-hó 25-től kezdve megszerezhetők, vagy a ministeriumnál teendő írásbeli megkeresésre az ajánlatot tenni szándékozóknak megküldetnek.

A letett bánatpénzről szóló nyugtával felszerelt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1876. évi áprilhó 15-én déli 12 óráig a m. kir. pénzügyministerium iktató hivatalában Budapesten (Budavár, régi kamarai épület, I. emelet) benyujtandók.

Budapesten, 1876. évi márczius-hó 11-én.

A magyar kir. pénzügyministerium.